

[Ministeren for Grønland.]

meget gerne medgive hr. Fuglsang-Damgaard så meget, at denne pædagogiske medhjælp ikke altid behøver at være i form af udnævnte skoleinspektører; men når lærernes og herunder også skoleinspektørernes placering for det kommende skoleår skal fastlægges — og det sker i løbet af nogle måneder — skal vi i ministeriet være meget opmærksom på de betænkeligheder, som ligger i hr. Fuglsang-Damgaards spørgsmål.

Fuglsang-Damgaard: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret, og jeg er især glad for de sidste bemærkninger, hvor ministeren sagde, at det spørgsmål, der her er rejst, vil man tage med i de overvejelser, der er i gang vedrørende det grønlandske skolevæsen.

Ministeren nævnte, at hr. Lembourn havde spurgt om visse oplysninger. Jeg må dog sige, at et svar synes ikke at være modtaget. Det er i hvert tilfælde ikke nået frem til skoleuddannelsesudvalget — altså der må foreligge en ekspeditionsfejl. Fejlen kan i hvert tilfælde ikke være min. Men mit egentlige spørgsmål gik jo ud på, at jeg var pædagogisk betænkelig ved den til tider ret store udnyttelse af skoleinspektører på et andet område, og jeg er sådan set glad for, at ministeren, om han end ikke helt deler dette mit synspunkt, så dog mener, at det er værd at overveje.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen): Jeg tror, jeg kan sige til hr. Fuglsang-Damgaard, at vi er enige et meget langt stykke.

Om spørgsmålet, der ikke er nået frem, vil jeg gerne sige, at det skyldes formentlig, at spørgsmålet er rejst ikke til mig, men til undervisningsministeren, som har videre sendt spørgsmålet, og jeg har besvaret det og sendt det til undervisningsministeren. Formentlig er spørgsmålet på vej, men uoverensstemmelsen skyldes altså, at spørgsmålet ikke er rejst fra udvalget direkte over for mig.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 62) findes i tidenden sp. 2052, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 91).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *finansministeren*:

Underændringsforslag

til ændringsforslag nr. 2 i udvalgets betænkning.

Til det foreslåede nye stykke i § 5 føjes:
„og § 3 i lov af 8. december 1967 om ændring af lov om sømandsskat.“

Bemærkninger.

Efter ændringsforslag nr. 2 i udvalgets betænkning skal engangsskatten ikke tages i betragtning ved udfindelsen af det såkaldte reguleringsfradrag efter § 3 i lov af 8. december 1967 om ændring af ligningsloven. I lov af samme dato om ændring af sømandsskatte-loven findes tilsvarende regler om reguleringsfradrag for de sømandsbeskattede. Nærværende underændringsforslag går ud på, at engangsskatten heller ikke skal tages i betragtning ved udfindelsen af reguleringsfradraget efter disse regler.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 61) findes i tidenden sp. 2052, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 91).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Per Hækkerup: Jeg skal ikke her ved anden behandling gøre så forfærdelig mange bemærkninger til de to lovforslag, som er til drøftelse. Vi havde jo i sidste uge — i torsdags tror jeg det var — ved førstebehandlingen lejlighed til at give udtryk for vore mere principielle og politiske vurderinger af forslagene, og jeg skal ikke gentage det, jeg sagde ved den lejlighed.

Det udvalgsarbejde, vi har haft, har betydet, at vi vel har drøftet lovforslagene, men jeg kan ikke sige, at forhandlingerne i udvalget har været særlig omfattende. Vi har, som det fremgår af betænkningen, modtaget forskellige henvendelser, både skriftlige og mundtlige, og dem har vi naturligvis overvejet, ligesom vi har drøftet lovforslagenes enkeltheder med de to ministre. Resultatet er blevet, at ministrene har stillet et par ændringsforslag, og disse ændringsforslag vil jeg gerne anbefale til tingets vedtagelse.

Til lovforslaget om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69 har finansministeren stillet 2 ændringsforslag i betænkningen. Det første ændringsforslag er af rent redaktionel karakter og giver formentlig ikke anledning til yderligere kommentarer. Det andet ændringsforslag har til formål at sikre, at gennemførelsen af engangsskatten ikke betyder, at reguleringsordningen for overgangsperioden, hvor vi går over fra det gamle skattesystem og til det nye skattesystem, hvor fradragreglen er bortfaldet, bliver forringet. Jeg tror derfor, at der — det var da mit indtryk i udvalget — var almindelig tilslutning til og er almindelig tilslutning til de to ændringsforslag, ministeren har stillet.

Hertil knytter sig et ændringsforslag uden for betænkningen, som finansministeren har stillet. Det findes foran sp. 2332. Vi har ikke haft lejlighed til at drøfte det i udvalget. Forslaget er af den karakter, at det tilsigter at gøre ændringsforslag nr. 2 i betænkningen gyldigt også for sømandsbeskatningens vedkommende. Det kan næppe være noget kontroversielt, og hvis derfor partierne er indforstået med det, vil

jeg foreslå, at vi tager stilling også til dette underændringsforslag under denne behandling af sagen. Skulle man af den ene eller den anden grund nære betænkelighed her ved, kan vi naturligvis altid behandle det i udvalget mellem anden og tredje behandling, men da det er af en sådan karakter, at det efter min opfattelse ikke kan give anledning til nogen særlig drøftelse, vil jeg altså henstille, at vi allerede under denne behandling gennemfører dette ændringsforslag.

Til lovforslaget om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v. har arbejdsministeren stillet 1 ændringsforslag. Dette ændringsforslag er fremkaldt af en henvendelse, vi har fået fra FTF, hvori man pegede på en vis usikkerhed omkring ligestillingen med hensyn til de forskellige grupper af lønmodtageres afkald på en dyrtidsregulering, mellem de grupper, der har en 3 points regulering, og de grupper, der har en 2 points regulering. Sådan som ændringsforslaget er udformet, skulle det imødekomme kravet om ligestilling, og jeg skal derfor også for dette ændringsforslags vedkommende anbefale det til tingets vedtagelse.

Da vi, formentlig da, får lejlighed til at drøfte begge lovforslag mere grundigt ved tredjebehandlingen på fredag, skal jeg for nærværende afstå fra yderligere kommentarer.

Henry Christensen: Jeg kan godt her ved anden behandling følge hr. Per Hækkerup i en erkendelse af, at det kan være rimeligt, at vi gør denne andenbehandling kort. Dels havde vi så sent som i torsdags i sidste uge en omfattende drøftelse af de problemer af økonomisk-politisk art, der knytter sig til regeringens forslag, dels er det jo aftalt, at vi allerede på fredag skal have tredje behandling, hvor det derfor vil være naturligt at resumere den endelige stilling.

Til ændringsforslagene har jeg ingen bemærkninger, heller ikke til det ændringsforslag, der er stillet uden for betænkningen; jeg vil være indforstået med, at vi kan tage stilling, og at det kan afgøres her ved anden behandling.

Det er klart, at de to lovforslag har en sammenhæng i mange retninger, og udvalgsbehandlingen har ikke overbevist os om, at

[Henry Christensen.]

disse forslag på nogen måde er bragt i en rimelig sammenhæng. Ikke hvad det rent aktuelle angår, det kommer stadig stykkevis, der ligger stadig uafklarede rent aktuelle problemer. Og heller ikke hvad den mere samlede økonomiske og mere langsigtede økonomiske politik angår; det ligger også i allerhøjeste grad, i hvert fald for de partier, der ikke har deltaget i de særlig intime forhandlinger med statsministeren, uafklaret. Endelig er der naturligvis for det tredje en politisk sammenhæng, hvorom interessen vel i særlig grad for tiden samler sig, og hvor det i særlig grad er spørgsmålet om, hvorvidt det skal lykkes regeringen, socialdemokratiet og vel især hr. Per Hækkerup at få hele SFs 20 mands gruppe ind under hr. Per Hækkerups åg, hvorvidt det skal lykkes også at få de 5 til at spise af hånden, hvorvidt det skal lykkes at få dem til blankt at acceptere på den baggrund, at socialdemokratiet nu klart har fastslået, at det viger ikke mere nogen tøddel.

De to lovforslag, der ligger her, har regeringen jo forlangt skulle ses i indbyrdes sammenhæng, og det har jo også i høj grad været overvejelser omkring denne sammenhæng, vi har måttet beskæftige os med i udvalget. Udvalgsbehandlingen har ikke overbevist os om, at der er en rimelig sammenhæng. At et spædt forsøg på en indkomstpølitik i den nuværende situation i Danmark er nødvendigt, gav jeg allerede klart udtryk for ved første behandling. At der må være en afbalancering, når man forsøger at føre indkomstpølitik, er lige så klart. Men der er ikke efter venstres mening en rimelig afbalancering i det oplæg, regeringen her har lagt frem.

Det er jo nu således, at enhver, som har et lønmodtagerfradrag på de 800 kr., er bragt i salveten i den forstand, at vedkommende kan have nok så høje indtægter ved siden af, have nok så voldsomme indtægtsstigninger ved siden af, så er han dog bragt uden for rækkevidden af den særskat, som indeholdes i det ene af de to forslag. Har man lønmodtagerfradrag, er man derved unddraget fra særskatten. Sandheden er jo, at en række andre befolkningsgrupper i høj grad i forvejen er hårdt ramt af den indkomststudvikling, som en indkomstpølitik

på den ene eller den anden måde skal sætte ind over for.

Allerede under erhvervsdebatten havde jeg lejlighed til at gøre rede for den meget triste udvikling omkring indkomsterne for det danske hovederhverv, landbruget, hvor man også i år må se sin arbejdsindtægt gå ned med omkring 1.500 kr. pr. familie, hvor man nu i arbejdsindkomst ligger 6.000-7.000 kr. under gennemsnittet for faglærte arbejdere i Danmark. Danske fiskere har vel i år en indkomstnedgang på i gennemsnit omkring 3.500 kr. Men disse grupper rammes af særskatten. For landbrugets vedkommende har man yderligere bevaret og givet øget adgang til en anden form for særbeskatning i form af den høje ejendomsbeskatning. Forleden dag afviste regeringen at medvirke til, at vi allerede nu søgte en lempelse, for så vidt angik de medhjælpende hustruer i disse og andre erhverv, men dem vil man nu gennemføre generelt, som princip, en særskat over for til trods for en desværre betydelig indkomstnedgang. Selvpensionisterne er en tredje gruppe, der jo også direkte rammes af devalueringen. Det gælder alle disse grupper, at devalueringens og prisstigningens byrder rammer dem direkte og umiddelbart. Og endelig har man jo gennemført et avancement, hvis hensigt er at begrænse disse gruppers indkomstmuligheder eller indkomststigningsmuligheder.

Regeringens indkomstpølitik fører til det resultat, at en stor del af befolkningen kan have betydelige indkomster og betydelig indkomststigning uden særskat, en anden og mindre del af befolkningen vil have små indkomster og indkomstnedgange, men skal særbeskattes. Det er efter vor opfattelse mere partipølitik end samfundspølitik, det er majoritetspølitik og ikke en socialt afbalanceret pølitik.

Dertil kommer jo, at denne form for pølitik også skader det formål, man skulle søge fremmet, at øge likviditeten i erhvervslivet og dermed fremme beskæftigelsesmulighederne. Det havde været noget andet, om den resterende afbalancering havde rettet sig mod de ikke-lønmodtagergrupper, som har fået indkomststigninger på linje med eller over, hvad der gælder for de øvrige grupper, der er undtaget fra særskatten. Sådan som regeringen har for-

[Henry Christensen.]

met særskatten, er den derfor efter vor opfattelse asocial.

Jeg vil da gerne føje til, også i en bemærkning til statsministerens udtalelser ved første behandling, at mig bekendt er der ingen af dette lands økonomer, der har givet udtryk for, at denne politik er udtryk for en egentlig afbalanceret indkomstpøolitik. Dette bør man måske også tage med i betragtning her. (Statsministeren [J. O. Krag]: Det er direkte urigtigt!). Jeg har set en del økonomer give udtryk for det modsatte. Jeg har ikke set nogen økonom forklare, at særskatten er et rimeligt led i en afbalanceret økonomisk politik.

Jeg vil derfor sige, at det var en anden samlet politik, der burde være ført — jeg henviser her til, hvad jeg sagde ved første behandling — en mere langsigtet indkomstpøolitik, naturligvis også en politik, hvis formål var at sikre, at alle grupper fik deres rimelige andel af den reelle indkomstfremgang her i samfundet, en politik, der erkendte nødvendigheden af, at der måtte en stærkere begrænsning til af udgiftsstigningen på de offentlige budgetter, end regeringen har lagt frem, en politik, der helt anderledes og generelt fremmede erhvervsudviklingen i samfundet, en politik, der gennem en direkte indsats satsede på en forøget opsparring hos borgerne og også tog sigte på de led i skattepolitikken, der dels kunne fremme borgernes lyst til øget indsats, dels ikke hindrede rimelig mulighed for erhvervsudvikling og kapitaldannelse m. v.

Det er efter disse retningslinjer, venstre mener, at en aktuel økonomisk politik må føres. Vi finder ikke, at der ligger et sådant efter vort skøn tilfredsstillende oplæg i regeringens politik.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg er da helt klar over, at indlægget her ikke har så farlig meget med saglig dokumentation at gøre, men at det er et rent valgoplæg; det forstår jeg da udmærket. Men det er nu et stift stykke, at det her fra denne talerstol

skal siges, at ingen økonomer er gået ind for det, når vi ved, at Nationalbanken godkender denne politik som en helhed og anser den for en velafbalanceret økonomisk politik i den devalueringssituation, den britiske beslutning har bragt os i.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg vil gerne sige til statsministeren, at mine udtalelser gik på den debat, der har været i landets aviser nu de seneste dage. Hvis statsministeren har fulgt den debat, vil han have set, at professor, dr. polit. Jørgen Pedersen, lektor Thorlund Jepsen ved Århus universitet, fhv. finansminister Kjeld Philip og andre økonomer klart har givet udtryk for, at de ikke finder, at denne særskat er rimeligt afbalanceret. Jeg har ikke set nogen økonomer ved vore økonomiske fakulteter give udtryk for den modsatte opfattelse. Det burde dog vel også tælle i statsministerens overvejelser. At statsministeren giver sig til at karakterisere andre taleres indlæg ved denne lejlighed, siger vel mere om statsministeren, end karakteristikken i sig selv er udtryk for.

Statsministeren (J. O. Krag): Nu ved hr. Henry Christensen udmærket godt, ligesom hele den øvrige borgerlige side i denne sal, at dette er en sagligt rigtig og forsvarlig politik. Det ved man godt. Man ved udmærket godt, at den stilling, man tager her, er rettet imod regeringen, idet man inderst inde er klar over, at det, regeringen har foreslået, er det rigtige. Sådant er situationen jo. Så vil jeg i øvrigt lige bede hr. Henry Christensen prøve at forestille sig den situation, at Nationalbanken var gået imod regeringens politik; tænk, hvor stor betydning det havde fået for hele vurderingen af dette anliggende!

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Statsministeren kommer med forskellige postulater. Der var ikke

[Henry Christensen.]

ét eneste sagligt argument i det, statsministeren fremførte over for den begrundede kritik, venstre og andre partier har fremsat mod urimeligheden i den måde, hvorpå regeringens særskat kommer til at virke. Det er jo det, det drejer sig om; det er en sagligt begrundet kritik, der er fremført, og vi kan diskutere den sagligt. Hvorfor går statsministeren uden om at diskutere den sagligt?

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg er ked af dette lille intermezzo — vi skulle jo videre med anden behandling. Men skulle man ikke passe lidt på fra venstres side? Var der ikke grund til lige at tænke sig om et øjeblik? Det er der ikke grund til, mener hr. Thestrup, det hjælper ikke noget. Men jeg synes, der var grund til det, for vi ved jo alle sammen, at havde venstre skullet fastsætte devalueringens procenten, var den i hvert fald ikke blevet mindre end 15. Det er sandheden om den sag.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Statsministeren fortsætter sin taktik med at fremsætte postulat, han ikke har nogen rimelig begrundelse for, og statsministeren benytter nu lejligheden til at tale om noget andet end det, vi diskuterede. Vi diskuterede, hvorvidt den særskat på befolkningsgrupper, der oven i købet har en betragtelig og betydelig indkomstnedgang, er rimelig og socialt afbalanceret, sådan som den er foreslået af regeringen.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg ved, at der er meget indflydelsesrige medlemmer i venstres gruppe, der har givet udtryk for, at de ønskede at devaluere fuldt ud på linje med England.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Hvis statsministeren vil kende venstres synspunkter om devalueringen, kunne han jo have lyttet til de debatter, vi har haft her i salen om det. Men statsministeren viger fortsat udenom. Statsministeren benytter igen lejligheden til at tale om noget andet, men ikke om det lovforslag om en urimelig særskat, som er til anden behandling her i det høje ting i dag.

Poul Møller: Jeg har indtryk af, at denne debat morer de socialdemokratiske medlemmer kolossalt. Det er vel også en af de sidste dage, de får lejlighed til at more sig på denne side af jul.

Men jeg skal ligesom de foregående ærede ordførere holde mig til de fremsatte lovforslag og ikke komme med nogen almindelige økonomiske eller politiske udtalelser ved denne lejlighed. Jeg kan også henvise til det, jeg sagde om vort partis politik ved lovforslagenes behandling i torsdags, og det, jeg vil sige på fredag, når vi får set, om det, vi har oplevet de sidste 3 uger, er fup, eller om det er fakta. Det kan vi ikke vide noget om, og udvalgsbehandlingen skal jo også fortsætte mellem anden og tredje behandling.

De stillede ændringsforslag har vi ikke mange bemærkninger at gøre til. De er mest af redaktionel karakter, og de er vel også nødvendige af hensyn til de fejl og mangler, der oprindeligt var ved lovforslagene. Vi vil derfor lade dem passere uden afstemning, hvis ikke afstemning ønskes fra anden side. Men med hensyn til lovforslagene som helhed er vor stilling ikke blevet ændret under udvalgsbehandlingen.

Vedrørende lønmodtagernes pristalsregulering skal jeg gøre et par bemærkninger. Den er efter vor opfattelse et indgreb i indgåede overenskomster, og det konservative folkeparti nærer den største betænkelighed ved at gribe ind i overenskomster, der er afsluttet. Da de blev afsluttet i foråret, blev det mødt med glæde og tilfredshed fra alle sider, at parterne selv havde kunnet klare det store og for landets økonomi så vigtige overenskomstområde. Vi er derfor yderst betænkelige ved, at man uden tilslutning fra begge parter griber ind i dem, og vi er også betænkelige ved, at organisationslederne således kan bortforhandle rettigheder, der er blevet erhvervet ved en urafstemning.

Min opmærksomhed er siden første behandling blevet henledt f. eks. på en i flere forbunds overenskomster indføjet passus, hvori der står følgende — jeg citerer den her fra jern- og metalindustriens overenskomster:

„Så længe denne overenskomst står ved magt, må ingen af de undertegnede organisationer eller disses medlemmer

[Poul Møller.]

enten enkeltvis eller flere i forening forsøge på ved noget som helst middel åbent eller skjult at modarbejde dens bestemmelser eller fremtvinge nogen forandring deri.“

Jeg tror derfor, det kan få farlige konsekvenser for aftalefriheden, hvis man fraviger det princip, vi altid har fulgt her i folketinget i så henseende.

Men når vi er imod det, er det også, fordi vi frygter, at offeret vil være forgæves, fordi det ikke kan samstemmes med en økonomisk politik, der gør det sandsynligt, at det, man tilsigter, virkelig bliver nået herved. Dertil kommer, at man også økonomisk kan stille det spørgsmål, om landet skulle have bedre råd til at udbetale flere dyrtidsportioner i foråret 1969 end i foråret 1968.

Jeg skal dernæst gøre nogle bemærkninger om lovforslaget vedrørende en særbeskatning eller engangsskat på de medlemmer af samfundet, der ikke er pristalsregulerede, og som derfor ikke giver afkald på en pristalsportion.

Så vidt jeg kan se efter de oplysninger, vi har fået i udvalget, vil engangsskatten allerede nu indgå i dækningen af kronenedskæringens virkninger på statsfinanserne. Det bliver altså ikke en beskatning, der, som jeg ventede ved første behandling, skal anvendes til at dæmpe efterspørgslen i samfundet, men en beskatning til finansiering af direkte udgifter, der som følge af kronenedskæringen er påført statsfinanserne.

Finansministeren har oplyst under udvalgsbehandlingen, at statens finanser vil få en merudgift på 220 mill. kr. som følge af kronenedskæringen, hvortil kommer udgifter, som man endnu ikke har overblik over, vedrørende en ekstra støtte til landbruget og eventuelt til fiskeriet. Jeg skal ikke udtale mig om, hvor stort dette beløb kan blive; vi ved jo, at der er stor afstand mellem de to parter, der forhandler disse beløb — men så vidt jeg ved, er det minimale beløb, der kan blive tale om, yderligere 100 mill. kr. til betaling til landbruget, og det kan vel næppe tilfredsstille landbrugets krav. Det vil sige, at vi står over for statsudgifter i en størrelsesorden af 300-400 mill. kr. Jeg siger dette, fordi jeg

har hørt så mange bebrejdelser over, at vi ved vor kronenedskæringsmodstand var rede til at betale den udgift, det ville koste at erstatte landbruget det tab, det ville lide på det engelske marked, vel en udgift på 500-600 mill. kr. Man ser af disse tal, at selv efter den kronenedskæring, man har foretaget, kommer man til at stå over for praktisk taget det samme udgiftsbeløb i millioner af kroner.

Hertil må anstændigvis føjes, at staten også får øgede indtægter af de prisstigninger, der finder sted som følge af kronenedskæringen, gennem merværdiafgiften, momsen, og andre afgifter, der er fastsat som procent af engros- eller detailpriser.

Som man vil se, må vi betragte disse udgiftsstigninger, som jo langt overstiger finansministerens skøn over øgede indtægter, som varige, i hvert fald indtil markedsproblemerne er blevet løst på en tilfredsstillende måde for det danske folk, og derfor må man spørge, om det så virkelig er en engangsskat, der her er tale om. Jeg kan ikke se rettere, end at de udgiftsstigninger, som denne engangsskat delvis skal dække, slipper man ikke af med i 1969, medmindre man anlægger en helt anden linje over for statens budget i de kommende finansår, end man hidtil har gjort. Det, der nu gennemføres som en ekstraskat, som en engangsforanstaltning, kan derfor blive en varig foranstaltning, hvilende på skatterne og måske specielt på de 500.000 skatteborgere, som her skal betale.

I forvejen har vi den opfattelse, at skattebuen er strammet til bristepunktet, hvis ikke afgørende konjunkturmæssige forbedringer finder sted i løbet af foråret 1968. Vi har, som jeg nævnte ved første behandling, nået marginalskatter — d. v. s. skatter af de sidst tjente kroner — i et niveau på op til 60-70 pct., alt efter den kommunale skats størrelse, for indtægtsandele fra over 30.000 kr. og op til 70.000 kr.; derefter bliver det højere endnu. Jeg tror simpelt hen ikke, det går at komme op på så høje marginalskatteprocenter. Det vil efter mit skøn være mere, end beskæftigelsen kan bære, og det vil være mere, end det økonomiske klima har godt af. Vi skal nu gå ind i det første år med et skattesystem uden skattefradragret. Skattefradragretens beskyttelse lå jo i, at man selv med de

[Poul Møller.]

højeste indkomster ikke kunne komme til at betale mere end 52-53-54 pct. i snit, og nu ryger man altså selv for mellemindtægter, skalaindkomster på 30.000 kr., op på procenter, der ligger på den anden side af de 60. Det går simpelt hen ikke, hvis vi vil have forøget beskæftigelse, forøget produktion og øgede investeringer.

Dertil kommer, som det også er nævnt af hr Henry Christensen, at ekstraskatten er uretfærdig i sig selv. Den rammer selv-pensionister, som ikke får nogen pristalsdækning for prisstigningerne, og som må se de obligationer, de har købt som grundlag for deres formue, blive mindre og mindre værd. Den rammer spareerne; den rammer alle, der har haft tab ved eller er uden dækning for kronesænkningens prisvirkninger. For det første får de altså ikke dækning for disse prisvirkninger, og for det andet skal de betale skatter oven i købet. Prisvirkningerne er jo sikre; statsministeren og jeg sluttede første behandling med at diskutere, hvorvidt man kunne vente prisstigninger som følge af kronesænkningen, og det er af økonomiministeriets sekretariat oplyst over for udvalget i de forhandlinger, vi har haft, at man må forvente prisstigninger på omkring 2,75 points i det regulerende detailpristal; det svarer altså til en pristalsportion.

Ud fra disse synspunkter må mit parti meddele tinget, at vi ikke kan medvirke til disse lovforslags gennemførelse; men vi deltager gerne i den allerede nu bebudede udvalgsforhandling mellem anden og tredje behandling og vil så afvente, hvad der sker i den henseende.

Aksel Larsen: Jeg håber, jeg kan leve op til det eksempel, der er givet af mine forgængere på talerstolen i denne debat. Det forekommer også mig, at skal der være en mere udtømmende og afgørende debat, bør den komme ved tredje behandling.

Betænkningen er jo omfangsrig, i hvert fald hvis man tænker på sidetal og antal bogstaver; men indholdet er ikke så voldsomt væsentligt. Der er stillet en del ændringsforslag, mestendels af teknisk eller redaktionel karakter, og dem kan jeg naturligvis anbefale; heller ikke for min skyld behøver der at være afstemning om dem.

Hvad selve de to lovforslag angår, deltager mit partis udvalgsmedlemmer i en flertalsindstilling fra udvalget, der anbefaler dem til vedtagelse her i tinget. Det er vor opfattelse, at dette må ske, og jeg kunne komme med en masse argumenter for det såvel af saglig, økonomisk som af politisk art, men det skal jeg lade ligge ved denne lejlighed. Jeg skal henvisse til, hvad vi har sagt i vor lille særudtalelse til lovforslaget om ændret dyrtidsregulering, og jeg skal henvisse til, hvad jeg har sagt, endda særdeles udførligt, ved lovforslagernes første behandling.

Det er klart for mig, at der i denne situation må gøres noget og noget ekstraordinært dels for at forhindre, at prisstigningen slår for hurtigt igennem, dels for at sikre, at gunstige virkninger af devalueringen kan udnyttes og bevares længst muligt og i størst mulig grad. Men det er også klart for mig, at det er nødvendigt at få indledt og gennemført en mere langsigtet økonomisk politik, og hvad min mening om denne angår, henviser jeg igen til min tale ved første behandling. Jeg håber og forventer, at regeringen, når vi kommer ind i det nye år, vil være villig til at arbejde for en sådan økonomisk politik og for en samfundsmæssig indflydelse på erhvervslivet og økonomien. Jeg kan jo i øvrigt også erindre om, at ved forskellige lejligheder har bl. a. socialdemokratiets ordfører, hr. Per Hækkerup, og jeg været inde på visse forholdsregler, der kunne træffes, f. eks. med hensyn til kapitaltilførsel til erhvervslivet, differentierede afskrivningsregler, forbedrede kredit- og rentevilkår og meget andet.

Jeg vil også sige, at man jo ikke kommer uden om, at selv om der ikke kan tilsikres nogen matematisk social retfærdighed ved en lovgivning af denne art, er der vel visse grupper i samfundet, der rammes lovlig hårdt, og her tænker jeg først og sidst på de lavtlønnede lønmodtagere; jeg forstår, at regeringen fortsat overvejer, om man ad en eller anden vej kan skaffe i hvert fald nogen kompensation til dem. Dette skal ikke forstås sådan, at jeg taler for, at de, der skal afgive en dyrtidsportion, skal have fuld kompensation for den, for så var der ingen mening i det hele; men der kan altså være visse grupper — jeg har omtalt det ved første behandling — som man bør

[Aksel Larsen.]

tænke på, og jeg ved altså, at regeringen overvejer, hvad der kan gøres i disse henseender.

Jeg befinder mig i øvrigt tilsyneladende på linje med venstres ordfører, hr. Henry Christensen, der her holdt en tale om den sociale uretfærdighed, der begås, hvis disse lovforslag bliver vedtaget og skal gennemføres. Han talte om, at folk med de høje lønindtægter jo er i salveten, for de får fuldt lønmodtagerfradrag, og så skal de ikke betale engangsskat, og det er så sandt, som det er sagt. Men det kunne altså være, hvad hr. Henry Christensen overser, at de pågældende muligvis også får ret store dyrtidsportioner, som de så må give afkald på.

Det er interessant, at i hvert fald venstre og konservative, åbenbart ud fra sociale retfærdighedssynspunkter og ud fra deres indgroede respekt for, hvad der står i de overenskomster, fagforbundene har afsluttet, går imod disse lovforslag. Vi har i vor lille tillægsudtalelse henvist til de udtalelser, der er kommet fra Landsorganisationens repræsentantskab, fra forskellige fagforbunds hovedbestyrelser og fra andre af arbejdernes faglige organisationer. Jeg kan ikke lade være med at sige, at det jo er en lidt underlig situation: de, der repræsenterer landets fagbevægelse, altså størsteparten af lønmodtagerne i Danmark, og de, der repræsenterer tjenestemændene, går ind for disse lovforslag, medens venstre og konservative og Arbejdsgiverforeningen går imod dem. Hvis denne modstand på nogen måde er sagligt begrundet — det kan den jo være — får man mistanke om, at vi må regne med, at hvis der ikke gøres noget, kan der komme den situation, som hr. Heineke gentagne gange har ønsket, nemlig en situation med større arbejdsløshed.

Men det kan også være, modstanden kun er politisk begrundet, og så kommer vi til det problem, som vel nok bliver det væsentlige at diskutere ved tredje behandling, nemlig: hvad kan konsekvenserne blive af disse lovforslags vedtagelse eller deres forkastelse? Jeg har i høj grad et indtryk af, at de borgerlige partiers modvilje i størst mulig grad er politisk begrundet. Man håber, man ved denne lejlighed kan slippe af med regeringen og med det flertal i folketinget, den hidtil har kunnet støtte sig på.

Ja men, dette spiller naturligvis også en rolle for vor stillingtagen, og når jeg nu talte om henvendelser fra faglige organisationer og andre, kan jeg ikke lade være med ved denne lejlighed at sige, at jeg har fået en mængde henvendelser dels ved deputationer, dels ved breve og andet fra arbejdspladser og større grupper af lønmodtagere — ikke fra disses hovedorganisationer — som siger, at det, der er det væsentlige for dem, er, at den politiske magtstilling i samfundet og i folketinget ikke ændres i forbindelse med disse lovforslags behandling, men at det flertal, regeringen kan støtte sig på, bevares, idet man anser det for en nødvendighed, hvis der skal gennemføres en både økonomisk, social og på talrige andre områder udmærket politik.

Jeg anbefaler lovforslagenes overgang til anden behandling med vedtagelse af de af ministrene stillede ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg går ud fra, at hr. Aksel Larsens henstilling om, at lovforslagene overgik til anden behandling, betyder, at hr. Aksel Larsen mener, at de skulle forblive ved anden behandling og ikke komme længere. Det kan jo ikke være en fortalelse.

Hr. Aksel Larsen taler om, at det er Arbejdsgiverforeningen og venstre og konservative, der går imod det ene af disse lovforslag; men der er jo også kommet udtalelser til udvalget fra anden side. Jeg tillader mig således at citere, hvad der står i en skrivelse, vi har modtaget fra Dansk Typograf-Forbund, som jo er en af hr. Aksel Larsens gamle venner:

„I den givne situation skal Dansk Typograf-Forbund derfor udtale sin skarpeste protest mod det bebudede indgreb i vore faglige overenskomster.“

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Hvis jeg er kommet til at sige anden behandling i stedet for tredje behandling, beder jeg om undskyldning og beder om at få det rettet.

Det er noget nyt for mig, at hr. Poul Møller og de konservative her optræder som repræsentanter for typograferne; men man oplever jo immervæk noget nyt. Jeg havde i går besøg af en deputation fra Danmarks

[Aksel Larsen.]

største typografiske arbejdsplads, og den sluttede sig ikke til denne protest, men sagde: det vigtigste for os er, at arbejderflertallet bevares.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen: Hr. Poul Møller var i sit indlæg inde på, at lønmodtagernes organisationer skulle stå model til den situation, vi nu var i, og at han derfor ikke kunne anbefale, at der skete indgreb i lønmodtagernes dyrtidsregulering. Hr. Poul Møllers største betænkelighed var jo, at der ikke var tilslutning fra begge parterne på arbejdsmarkedet, og det er naturligvis en klog og fornuftig bemærkning. Men mon ikke man i denne situation skal lægge hovedvægten på den del af arbejdsmarkedet, som ikke får en overenskomstmæssig ret? Mon ikke man skal lægge hovedvægten på, hvad den del af arbejdsmarkedet mener? Den har jo, som også hr. Poul Møller må have konstateret, temmelig enstemmigt sagt, at der er en helhed over regeringens politik, der er en linje, som ret beset også er lønmodtagervenlig, og som vi i den givne situation må acceptere.

Når man taler om den anden part på arbejdsmarkedet, vil jeg gerne minde om, at denne anden part har udtalt, at i den specielle situation, vi står i, kommer man åbenbart ikke uden om, at det synes nødvendigt med en vis arbejdsløshed. Selv om denne anden part har sagt det meget diplomatisk, en lille smule indpakket, er udtalelserne alligevel — sådan vil jeg have lov at udlægge dem — et udtryk for, at de økonomiske problemer skal løses på en anden måde end den, regeringen foreslår, nemlig ved at skabe, som det kaldes, en vis arbejdsløshed.

Jeg er naturligvis klar over, at de foreliggende lovforslag godt kan have visse skønhedsfejl. Der er vel ikke noget mærkeligt i, at der, når man skal lave en lovgivning, der skal dække så mange, mange interesser, selvfølgelig opstår visse situationer og visse spørgsmål, som det kan være svært at få klaret på en i alle henseender helt retfærdig måde. Men vi må ikke glemme, at formålet med nedfrysning af dyrtidsportionen er at undgå en for stærk prisstigning;

man vil undgå at skabe mindre konkurrencemuligheder, men opnå, at vi kan klare den aktuelle situation bedst muligt.

Må jeg til sidst sige, at vi naturligvis ikke er glade for at gribe ind i arbejdsmarkedets overenskomstmæssige rettigheder; men vi står i en speciel, tidsmæssigt begrænset situation, hvor vi går ind i et sving, og hvor det er nødvendigt en overgang at gå en lille smule ned i gear for igen at kunne fortsætte fremgangen i det tempo, som bl. a. også lønmodtagerne ønsker at vi skal fortsætte med.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme ind på hr. Anker Jørgensens gearskitte; de korte bemærkninger i øjeblikket skal jo vedrøre det indlæg, hr. Aksel Larsen kom med i ordførernes række.

Hr. Aksel Larsen sagde, så vidt jeg husker, at han var forbavset over, at Typograf-Forbundets ledelse kunne påvirke det konservative folkeparti. Vi er ikke påvirket af det, men det indgår da i vore betragtninger, at her kommer Typograf-Forbundet. Jeg havde nu ærlig talt troet, at det i højere grad ville indgå i hr. Aksel Larsens overvejelser, og det var derfor, jeg fremførte det i min korte bemærkning. Jeg troede, det var noget, som hr. Aksel Larsen ville tage lidt hensyn til. Så siger hr. Aksel Larsen, at han har fået en henvendelse fra en af de store grafiske virksomheder. Ja vel, men jeg troede, at hr. Aksel Larsen også holdt sig til de kompetente forsamlinger i denne sag.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg tror, meget ville klares, hvis Dansk Typograf-Forbunds ledelse i den nu foreliggende situation ville udtale sig om, hvorvidt de står fast på deres hårdnakkede protest fra forleden, for situationen er unægtelig en anden — også fordi det, Dansk Typograf-Forbund tog stilling til, var totalt bortfald af en dyrtidsportion, og det er jo ikke det, der skal behandles her.

I øvrigt tager jeg hensyn til kompetente forsamlinger; men jeg tager minsandten også hensyn til arbejdere på virksomheder, der beskæftiger 1.000 mand.

Hilmar Baunsgaard: I det udvalgsarbejde, der er foregået, er det fra alle sider blevet bekræftet, at man er af den opfattelse, som også kom til udtryk ved første behandling, at de to lovforslag, der her er til anden behandling, nødvendigvis må ses og bedømmes i sammenhæng. Vi har gennem adskillige henvendelser til udvalget og efter min mening også igennem den drøftelse, der er foregået i udvalget, fået bekræftet, at ekstraskatten har de tidligere ved første behandling påviste skævheder, og det er — som det rigtigt er blevet fremhævet — også i allerhøjeste grad blevet understreget fra den økonomiske sagkundskab, at sådanne skævheder findes.

Derfor er der tilbage kun at konstatere, at det, man da skal, er — i en afvejning af de skævheder, som det efter min bedste bedømmelse ubestridt fra alle er erkendt at det ene lovforslag har — at finde ud af, hvad der vejer tungest: disse ulemper eller det andet lovforslag. Men en sådan afvejning må nødvendigvis også blive påvirket af en bedømmelse af, hvad der er sket i den forløbne tid, dels siden vi foretog devalueringen, dels siden vi havde første behandling.

Her tror jeg ikke nogen kan være overrasket over, at vi andre må have den opfattelse, at forhandlingerne mellem socialdemokratiet og SF har givet alle andre en fornemmelse af, at det er hovedhensigten at få tilvejebragt sammenhold og sammenhæng mellem socialdemokratiet og SF, så de står sammen om den videre økonomiske lovgivning, når dette er til side. Vi andre ved intet om den sammenhæng. Det, vi derimod ved, og som det ærede medlem hr. Aksel Larsen her bekræftede, er, at der imellem regeringen, socialdemokratiet og SF drøftes en række vidtgående økonomiske forhold — forhold og hensigter, der, så vidt vi kan bedømme dem, går direkte imod den økonomiske sanering, som disse lovforslag skulle tilstræbe. Derfor må altså med i bedømmelsen ved siden af de to foreliggende lovforslag også det indtryk, som den helt særegne forhandlingsform, der her har fundet sted, må give anledning til.

Statsministeren har i udvalget oplyst, at han på nuværende tidspunkt intet kan sige om, hvad disse overvejelser vil resultere i, og det kan man af mange grunde anse for beklageligt. Jeg skal ikke bebrejde

ham, at det er sådan; vi må kun tage det til efterretning. På samme måde er det med landbruget, hvor jeg tror, alle er fulde af forståelse for, at det er overordentlig vanskelige forhandlinger at føre, fordi der ikke kan opstilles et ganske entydigt økonomisk kriterium.

Men tilbage bliver stadig, at så må andre politiske partier med i deres endelige afvejning også have, hvad der kan komme ud af en eventuel samarbejdsaftale mellem S og SF på dette område. Det gør alt i alt, at vi stadig her ved anden behandling står i en meget, meget usikker situation med hensyn til, hvad de faktiske økonomiske følger virkninger bliver af den lovgivning, vi her står og skal behandle.

I udvalget har det radikale venstre foreslået til overvejelse — idet vi, som jeg nævnte før, ikke har mødt noget under udvalgsarbejdet, der har kunnet mindske vort ubehag ved ekstraskattens faktiske virkninger — om det ikke ville være muligt at lade denne ekstraskat falde og i stedet stille imod visse besparelser på statsbudgettet. Jeg skal selvfølgelig ikke her trætte med en gentagelse af den diskussion, vi havde om dette ved første behandling; det er klart, at der kunne anføres mange betragtninger om, hvor hårdt investeringerne ville blive ramt. Men det, det radikale venstre i udvalget har gjort, er at pege på to områder, hvor man i hvert fald ikke kan hævde at de egentlig samfunds nødvendige investeringer rammes. Vi har peget på, at det skulle være muligt med tilstrækkelig god vilje at opnå besparelser på det militære budget på en 150-200 mill. kr., og at man på baggrund af den skabte økonomiske situation kunne og burde være indstillet på, at den statslige byggefond, der er foreslået at skulle stige fra 90 mill. kr. til 400 mill. kr., kun steg fra 90 mill. kr. til 150 mill. kr., hvorved en besparelse i statsbudgettet på en 250 mill. kr. altså ville være nået. Vi har måttet tage til efterretning, at man ikke har fundet dette tilstrækkeligt til at erstatte engangsskatten, hvad vi selvfølgelig fra det radikale venstres side må beklage.

Havde man vilje til at lade ekstraskatten falde og disse ting gå ind, var der jo mulighed for at drøfte de problemer, som derefter resterede. Fra mange sider er der peget på de lavtlønnedes særlige problem; det er

[Hilmar Baunsgaard.]

givet, at her er et problem, og man kunne jo — hvis man mener, at der ikke alene er en psykologisk, men også en reel forskel imellem, hvad lønmodtagerne og andre yder — komme ind på at drøfte et eller andet nedslag i skatten for dem, der har lønmodtagerfradrag, og tilrettelægge det på en sådan måde, at det især ligeså kommer de lavtlønnede til gode. Hvis man derefter skulle have bekymringer over den finanspolitiske balance, hvad, om ikke andre, finansministeren selvfølgelig måtte have, er der dog at sige, at man stadig i denne folketingsssamling har tilbage at vedtage det, der er grundlaget for hele vor finanspolitik, nemlig næste års udskrivningslov.

Jeg beklager, at vi står, hvor vi står her ved anden behandling: at vi ikke har kunnet få accept på vore synspunkter om bortfald af engangsskatten, og at vi ved så lidt om den øvrige sammenhæng. Men det gør, at jeg må sige, som jeg sagde ved første behandling, at på det foreliggende grundlag kan det radikale venstre i hvert fald ikke medvirke til gennemførelsen af denne lovgivning.

Niels Westerby: For en ordens skyld vil jeg straks meddele, at liberalt centrum ligesom det konservative folkeparti ikke har noget imod, at de ændringsforslag, der er blevet stillet under udvalgsarbejdet, passer uden afstemning.

Skulle der imidlertid blive begæret afstemning her i tinget fra en eller anden side, vil vi stemme nej til ændringsforslag nr. 1, stillet af finansministeren. Dette ændringsforslag går ud på en skærpelse af sambeskatningen. Det er vitterlig således, at der er en del lønmodtagere, der har en større dyrtidsportion end 450 kr., og når disse lønmodtagere bliver udsat for en engangsskat og kun får et fradrag på 450 kr., medens de har afgivet en meget større dyrtidsportion, så er det i virkeligheden en skærpelse af sambeskatningen. Det sker nemlig i de tilfælde, hvor den ene ægtefælle er selvstændig og den anden lønmodtager med en større dyrtidsportion end 450 kr. Ud fra dette principielle standpunkt må vi stemme nej til denne redaktionelle ændring.

Derimod kan vi stemme ja til det andet af finansministerens ændringsforslag, som

går ud på, at de omend dårlige regler, man har om et reguleringsfradrag for at sidestille de skatteydere, der har forudbetalt, med dem, der ikke har forudbetalt, i hvert fald ikke bliver forringet ved denne lovgivning.

Vi kan ligeledes stemme ja til det ændringsforslag, der er stillet af arbejdsministeren, og som har sit udgangspunkt i en henvendelse fra Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer. Dette ændringsforslag er også i nøje overensstemmelse med de tanker, vi har givet udtryk for fra liberalt centrums side under første behandling.

Hvad angår selve komplekset, som det ser ud i sin helhed, må vi præcisere fra liberalt centrums side, at vi finder dette kompleks halvgjort arbejde, vi finder det ikke tilstrækkeligt, og det er en af de væsentlige grunde til, at vi ved tredje behandling ikke kan medvirke til det.

Der er fra vores side blevet peget på, at helgjort arbejde ville betyde, at man skulle inddrage én dyrtidsportion fra foråret og en halv dyrtidsportion fra efteråret, altså halvanden dyrtidsportion over et år, og at engangsskatten, for at der skulle være lighed i byrdefordelingen, skulle være på 41½ pct. Men jeg vil i denne forbindelse gerne have lov til at understrege meget stærkt, at de indvendinger, der er kommet fra hr. Hilmar Baunsgaard og delvis også fra hr. Poul Møller imod engangsskatten, vejer tungt til. Det er jo rigtigt, som hr. Poul Møller har sagt, at selvpensionister og obligationsejere vil blive dårligt stillet ved den stedfundne devaluering, og det er også rigtigt, at der er en hel del aktive erhvervsdrivende, som også vil blive skadet af den delvise devaluering. Derfor vil jeg gerne have lov til endnu en gang at henlede opmærksomheden på det forslag, som fra liberalt centrums side blev stillet ved første behandling, og som gik ud på, at de ikke-lønmodtagere, som i 1968 har en lavere indtægtsfremgang end gennemsnittet af lønmodtagerne, i 1969 får tilbagebetalt den af dem erlagte ekstraskat. På denne måde over man ret og skel til alle sider. Obligationsejere, selvpensionister og ikke-lønmodtagere, som vil blive dårligt stillet i det kommende år, får rettet deres situation op, og der er ved at gennemføre et sådant for-

[Niels Westerby.]

slag virkelig tale om en ligelig byrdefordeling.

Jeg forstod på finansministeren under første behandling, at regeringen havde interesse for dette forslag, og jeg mente også at kunne forstå det samme på statsministeren. Jeg vil da gerne spørge: hvorfor er så denne tanke ikke blevet fulgt op i udvalget eller blevet fulgt op af regeringen? Det havde i hvert fald pyntet på forslaget.

Dernæst må jeg gøre den bemærkning, at vi har fremlagt, hvad vi mener er et klart og enkelt og let administrerbart system. Det er én mulighed for en løsning af de økonomiske problemer, som landet står over for, men der er naturligvis også andre muligheder. Der er andre muligheder, som kunne anvendes og betrædes i denne situation. Man kunne gøre det, at man kunne acceptere det tilbud, der er kommet fra lønmodtagerorganisationerne, og gennemføre en engangsskat med den tilføjelse, jeg gjorde gældende før; det var en mulighed. Men jeg siger stadig væk, det er ikke nok, og derfor må denne mulighed også indebære, at man yderligere må foretage en finanspolitisk stramning, det vil sige, at man enten måtte gennemføre ganske væsentlige besparelser på det offentlige budget, eller også måtte man sørge for, at staten fik flere indtægter.

Jeg har i denne forbindelse bemærket mig, at der såvel fra venstres og konservatives som radikales side er rejst ønsker om offentlige besparelser, og jeg har også bemærket mig, at man fra regeringens side har vist forståelse herfor, ja, vel nærmest, forstår jeg, givet et tilbud herom, og derfor bør dette i høj grad komme ind i billedet i forbindelse med løsningen af den aktuelle situation, hvad enten en løsning sker forud for et folketingsvalg eller efter et folketingsvalg.

Som en anden mulighed, jeg vil pege på i denne forbindelse, kunne man også tage sit udgangspunkt i følgende: man kunne sige, at engangsskatten ikke er særlig heldig, og

at man derfor opgiver den; men så må man på den anden side også erkende, at så må lønmodtagerne jo ikke rammes specielt, for så er de kommet ud for en forskelsbehandling. Derfor kunne man gøre det på den måde, at man lod være med at udbetale halvanden portion til lønmodtagerne, og for at holde dem skadesløse kunne man give dem et bevis, som de kunne bruge ved betaling af skat til staten og folkepensionsbidrag. Dermed er der ikke sket nogen sociale urimeligheder over for nogen, men man fastholder det indgreb, det direkte indgreb, som er det afgørende over for omkostnings- og prisniveauet. Det er klart, at det vil give et provenutab for staten, og derfor måtte det naturligvis følges op med, at man f. eks. foretog en forhøjelse af merværdiafgiften. Altså systemet i dette er, at man tager en forhøjelse af merværdiafgiften og offentlige besparelser som det, der skal bære den økonomiske byrde, for så til gengæld at kunne opgive engangsskatten og for til gengæld at holde lønmodtagerne fuldstændig økonomisk skadesløse for den opgivelse af dyrtidsportionen, der er så vigtig for at bringe pris- og omkostningsniveauet ned eller holde igen på det, således at devalueringens fordele kan fastholdes og udvikles til eksport og produktion og konkurrence også på hjemmemarkedet.

Jeg har villet pege på alle disse muligheder, for der er mange muligheder i situationen, og det er ikke sådan, at vi ønsker, at den sagligt skal være låst fast. Der er jo ingen grund til at være halsstarrig. Men det forslag, vi fremkom med ved første behandling, mener vi er et godt forslag og et enkelt forslag; jeg synes også, de andre muligheder skulle nævnes, hvad enten de får praktisk betydning forud for eller efter et folketingsvalg.

Jeg må sige som hr. Hilmar Baunsgaard, at man kan ikke forvente, at liberalt centrum vil medvirke til regeringens krisekompleks, da de betingelser, vi stillede op som forudsætning herfor under forslaget's førstebehandling, ikke er blevet opfyldt.

[Niels Westerby.]

Man kommer jo ikke uden om, at det er en ganske speciel politisk situation, folketinget og dansk politik befinder sig i. Jeg har ved mange lejligheder beklaget, at f. eks. det konservative folkeparti og venstre frivilligt har valgt ikke at ville gå ind i et praktisk arbejde herinde i tinget. Men jeg må gøre en tilføjelse, og det er denne, at siden det sidste valg har såvel venstre som det konservative folkeparti været tvunget til ikke at kunne deltage i det praktiske arbejde. Det politiske tyngdepunkt, flertallet, har ligget i et samarbejde imellem socialdemokratiet og SF, og det har henvist alle, hvad enten de er venstremænd eller konservative eller radikale eller fra liberalt centrum, til ikke at kunne øve en virkelig indsats i lovgivningsarbejdet. Man har været tvunget til at afvente, hvad det politiske flertal bestående af S og SF kunne finde ud af. Regeringen har ved at binde sig til SF kort efter det sidste valg fremkaldt en situation, hvor også regeringen, også socialdemokratiet, har været tvunget til at vente på udviklingen i socialistisk folkeparti. Derigenem er der opstået en lammelse af lovgivningsarbejdet og det politiske livs handlekraft, og denne lammelse, der ofte har antaget uhyre kedelige former, har skadet tingets og dansk politisk livs anseelse i befolkningen og været med til ligefrem at skabe en tillidskrise.

Det, der foreligger i den nuværende politiske situation, er naturligvis også det, at man ikke begriber, at regeringen ensidigt har bundet sig til SF, men der ligger også det, at det vel nok i høj grad er et opgør med et politisk flertal, der ikke har formået at bære dagens gerning i praktisk politik.

Og jeg vil derfor slutte med at opfordre statsministeren til at drage konsekvensen af dette og gå ind i en tankegang i retning af, at han ikke længere vil gennemføre nogen lovgivning alene sammen med de 20 SF'ere. Så kunne der måske opstå en ny politisk situation i tinget.

Sigsgaard: Samtidig med at det første gang blev bebudet her i Danmark, at man ville følge England delvis med devalueringen, blev det forklaret de svenske TV-kiggere, at en devaluering er ensbetydende

med en lønnedsettelse. Det er jo netop sagen, og det forklarer jo altså også den modvilje, som vi i min gruppe har haft over for devalueringen. Devalueringen blev snart udgangspunkt for, at snart sagt alle i denne sal deltog i den almindelige klagesang over vores høje omkostningsniveau, en klagesang, som tidligere havde været forbeholdt de borgerlige partier, og man gik videre og gav udtryk for, at den store vanskelighed, vi stod over for, var de høje lønninger, de høje arbejds lønninger, og at de var den egentlige årsag til landets økonomiske vanskeligheder.

Jeg er ikke enig i den betragtning. Og i hvert fald må man sige, at regeringens bestræbelser forekommer noget ufuldstændige, når der intet effektivt gøres ved f. eks. jordspekulationen, der jo oven i købet vil tage til efter devalueringen, og som er stærkt medvirkende i den inflatoriske udvikling, der er i gang. De lønmodtagere, der år ud og år ind tålmodigt har fundet sig i, at jord- og ejendomsspekulationen frarøvede dem kæmpebeløb, og at inflationen udhulede deres lønninger, skal nu acceptere en direkte nedskæring i deres realløn. Det er ikke så mærkeligt, at mange protesterer, og jeg kan forsikre for, at der er mange, der har protesteret, det vidner min og andres post i de seneste dage om.

Harde regeringen i forvejen vist, at den ikke ville tolerere spekulationen, at den ville gribe ind over for de store kapitalgevinster, at den ville gennemføre reformer for lønmodtagerne, at den virkelig ville gøre noget ved jordlovene og gøre det hurtigt, ja, så havde den haft lettere ved at vinde forståelse også for andre indgreb. Men folk har ikke megen tillid til, at regeringen vil gennemføre sådanne reformer. Der er kun ringe tro på, at regeringen vil gå ind for en politik, der virkelig adskiller sig fra den borgerlige samarbejds politik, som man har ført i så mange år.

I en tid, hvor statsbudgettet vokser og vokser hastigt, hvor udgifterne til sociale, uddannelsesmæssige, trafikale og kulturelle formål stiger i overensstemmelse med behovene, må det være naturligt, at udgifterne begrænses, hvor det overhovedet er muligt. Jo mere vi skærer ned på det mindre nødvendige, jo bedre kan vi udføre de helt cen-

[Sigsgaard.]

trale og nødvendige opgaver, vi står over for, først og fremmest på de områder, der her er nævnt.

På denne baggrund har vi ment at kunne forvente, at regeringen ville skære ned på militærdgifterne. De er nu steget til op imod 2½ milliard kr., og regeringen ved jo meget vel, at ikke mange tror på nytten af alt det halløj. Regeringen har ikke villet skære ned, og det til trods for at den engelske regering i forbindelse med devalueringen skar sit militærbudget ned med 5 pct., og til trods for at andre af vore naboer også har skåret ned. Og i øvrigt er der jo her i salen et ret så udbredt ønske om militære nedskæringer efterhånden. Hr. Hilmar Baunsgaard har været inde på det her i dag, og regeringen er jo også udmærket klar over, at der i fagbevægelsen er et stærkt ønske herom. I andre spørgsmål peger man stærkt på, hvad fagbevægelsens top siger. Hvad fagbevægelsen siger i dette spørgsmål, har man åbenbart ikke helt den samme interesse i at følge.

Ændrer regeringen ikke sin holdning afgørende med hensyn til indgreb mod jord- og ejendomsspekulationen og med hensyn til de andre forhold, jeg har nævnt, så må man forstå, at mange vil være yderst skeptiske over for, om socialdemokratiet overhovedet vil bruge det så højt besungne arbejderflertal til afgørende politiske ændringer. I SF har vi viljen til at bruge flertallet. Vi er gået helhjertet ind i samarbejdet med socialdemokratiet, men vi må i øvrigt af hensyn til begge parter i samarbejdet forlange, at der virkelig kommer positive resultater ud af de mange bestræbelser.

Trods vor modvilje mod devalueringen og det indgreb i dyrtidsreguleringen, som regeringen har besluttet sig til, vil vi dog som en del af det, som hr. Per Hækkerup med en ny erkendelse kalder det såkaldte arbejderflertal, ikke undlade at prøve at støtte regeringen i den vanskelige situation, som den selv har bragt sig i. Det må dog for os være et uomgængeligt krav, at der ydes de svageste stillede lønmodtagere en rimelig kompensation. Vi har derfor over for statsministeren foreslået 3 foranstaltninger, der for det første vil være et naturligt led i et virkeligt arbejderflertals politik

og for det andet vil sikre dem, der har mest brug for dyrtidsreguleringen, på en sådan måde, at SF's venstrefløj, omend med dyb beklagelse, vil affinde sig med regeringsindgrebet i dyrtidsreguleringen.

Den første af de tre foranstaltninger, som vi foreslår, er indførelse af ligeløn. Der ligger en international konvention om ligelønnen, og jeg opfatter det sådan, at Danmark må føle sig moralsk forpligtet til at gennemføre denne reform, som for længst burde være en realitet. En af de allerstørste urimeligheder i vort samfund er netop, at mænd og kvinder får ulige løn for det samme arbejde. Dertil kommer, at der her er tale om et af fagbevægelsens gamle krav.

Det andet forslag er indførelse af en mindsteløn fastsat ved lov. Det vil afhjælpe lavtlønsproblemet, som jo er helt uværdigt for en velfærdsstat. Vi ved, det ikke vil løse problemet, men det vil bringe os et godt stykke frem.

Endelig for det tredje og naturligt sammenhængende med de to første forslag har vi peget på, at der bør indføres fuld økonomisk dækning ved arbejdsløshed.

Vi har svært ved at tage udtalelser om, at man ikke vil forhandle, helt alvorligt. Ingen mindretalsregering har nogen sinde kunnet regne med helt enøjnet at kunne gennemføre sine egne forslag uden indrømmelser til samarbejdspartneren. Det kan denne regering heller ikke. Nægter man alligevel at forhandle, så må det være, fordi man agter at smide tøjlerne, så er det, fordi man bevidst stiler efter et valg.

I SF tror vi ikke, et valg løser problemerne, og jeg må derfor dybt beklage regeringens kurs. Der har ikke været tegn på, at regeringen vil forhandle om mindsteløn og ligeløn, to foranstaltninger, der burde være selvfølgelig led i arbejderflertallets politik til gavn for alle lønmodtagere. Men der er endnu tid til forhandling, og jeg håber, regeringen vil bruge tiden. I modsat fald, ja, så kender man de fems stilling.

Kai Moltke: Ja, jeg skal ikke gentage de principielle betragtninger, som jeg fremsatte ved første behandling her i salen; jeg kunne derimod tænke mig, da der er blevet talt så meget om samarbejdsformer og samarbejdsaftaler som en hindring for tingets

[Kai Moltke.]

saglige virksomhed, at komme ind på nogle fortolkninger, som den socialdemokratiske ordfører har tilladt sig over for vores parti.

Der er jo kort og godt blevet sagt til os, uanset hvad vi mente og ikke mente, at hvis SF ikke i sin fulde bredde stemte for de nu forelagte forslag, så ville det blive betragtet som et brud på samarbejdsaftalen. Nu ved jeg godt, at hr. Per Hækkerup ikke er jurist, at hr. Per Hækkerup er politiker, men jeg må dog, når man offentligt fremsætter sådanne udtalelser, begynde med at minde om, at samarbejdsaftalen jo ikke går ud på, at vi er enige om hverken nedfrysning eller destruktions af dyrtidsportioner, det er ikke nævnt med et eneste ord. Jeg må for det andet gøre opmærksom på, at andre indenrigspolitiske spørgsmål tager parterne op til gensidig orientering før eventuelle forhandlinger, og hvor enighed ikke opnås, er begge parter frit stillet. Det er jo netop i en sådan situation, vi befinder os, og derfor undrer det mig, at den socialdemokratiske ordfører siden sidste møde her i salen er fremkommet med udlægninger af samarbejdsaftalen, som vist ikke gør den helt holdbar i den ånd, den i sin tid blev indgået.

Dernæst skal jeg kun tage et enkelt sagligt spørgsmål op. Der var jo et andet medlem, hr. Anker Jørgensen, der tog ordet her med en kort bemærkning, og jeg må sige, jeg troede først, han var blevet radikal ordfører som stedfortræder for hr. Hilmar Baunsgaard, men bortset fra det så vil jeg sige, at det jo ikke alene er os, som nærer bekymringer for de lavest lønnede her i landet. Jeg læser med stor glæde og tit med meget udbytte de artikler, som hr. Anker Jørgensen skriver i arbejdsmændenes fagblad, og jeg vil derfor også citere noget af det sidste, som har stået om en bestemt gruppe af borgere her i landet:

„Selv om fagbevægelsen skulle afskaffe eller bortfryse, nedfryse en dyrtidsportion, er det ikke uden den største betænkelighed. Tabet er størst for de lavestlønnede. De sidste 10 års lønudvikling viser, at de ikke-faglærte henter 33 pct. af deres lønfremgang fra pristalsreguleringen og kvinderne 45 pct., medens de faglærte kun henter 26 pct.“

Ja men så vil det altså sige, at når man inddrager samtlige pristalsportioner, så ska-

ber man meget store disproportio-ner i hele den sociale fordeling inden for de forskellige grupper og lag inden for arbejderbevægelsen. Det rimeligste ville vel have været, om de faglige organisationer, som repræsenterer de lavtlønnede, Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund og Kvindeligt Arbejderforbund, her rettidigt havde grebet ind i situationen og havde sagt: vi har her folk med små indtægter, som man bør undtage fra denne pristalsregulering. Jeg ved, at man siger, at noget sådant vil volde store tekniske vanskeligheder, fordi de jo skifter arbejdsplads, og fordi det også på anden måde er vanskeligt at kontrollere, ja, også af den grund, at der er visse arbejdsmandsområder, der har en temmelig stor arbejdsløshed. Men derfor betyder lønnen i arbejdsperioden jo så meget des mere for disse mennesker.

Nå, LO sprang med en flot bevægelse disse indre problemer i arbejderbevægelsen over. Men hvad skulle man så have ventet? Det drejer sig jo om beslaglæggelse af midler, som var vel erhvervede ifølge gældende overenskomster, og det, man så i det mindste kunne have ventet, var, at der for disse gruppers vedkommende, som er mest afhængige af pristalsportionerne, som er mest afhængige af dyrtidstillæggene, i alle tilfælde var blevet givet tilbud om visse kompensationer. Men sådanne kompensationer savnes jo helt i regeringens forslag.

Det er jo også en af de ting, som på anden måde er rejst af nogle af de medlemmer af socialistisk folkeparti, som jeg repræsenterer her fra talerstolen. Selv hvor det drejer sig om opkrævning af engangsskatten, sætter man dog en grænse for, hvor lavt ned man skal opkræve disse skatter. Visse af de laveste indtægter slipper helt, og her drejer det sig jo mange gange om selvstændige, som på en helt anden måde har adgang til gennem naturalier og på anden måde at skaffe sig en vis dækning ud over den kontante indtægt, som opføres rundt omkring.

Når jeg tager ordet her i salen i dag, er det for på dette konkrete punkt, hvor uretten også er størst, at efterlyse et svar på dette spørgsmål: skulle det virkelig være helt utænkeligt at yde kompensationer til de laveste grupper her i landet, de kvindelige arbejdere, de arbejdere, der arbejder for en lav timeløn? Skulle det ikke være muligt, når man foretager sådanne indgreb,

[Kai Moltke.]

i det mindste at skaffe en social kompensation, så man ad denne vej, hvis det er for vanskeligt på anden måde, kunne give de dårligst stillede i samfundet noget af det tilbage, som skulle være velerhvervede rettigheder i overensstemmelse med deres overenskomster? Dette spørgsmål, om det skulle være utænkeligt at skaffe en kompensation til de arbejdere, som er dårligst stillet ved inddragningen af dyrtidsportionen, vil jeg meget gerne have besvaret her fra talerstolen af den socialdemokratiske ordfører og fra ministerside.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg forstår, at de ændringsforslag, der er stillet, har fundet tilslutning fra alle sider undtagen fra hr. Niels Westerby, som mente, at der i ændringsforslaget til § 3 lå en skærpelse med hensyn til den skat, der rammer sambeskattede. Dette sidste er ikke rigtigt, der er præcis samme indhold, som der hele tiden har været, i den pågældende paragraf. Der er kun tale om en tydeliggørelse.

Men jeg vil gerne — ud over at jeg takker for den tilslutning, der har været til ændringsforslagene, som jeg også håber får betydning i realiteten — sige, at det afgørende er naturligvis det, der har været fremme her i debatten om denne lovgivnings rimelighed med hensyn til behandlingen af borgerne, idet vi og vel alle her i folketinget ønsker, at borgerne skal behandles ligeligt, og så spørgsmålet om dens sammenhæng med den økonomiske politik. Vi mener, der er en rimelig sammenhæng, men jeg har jo sagt allerede ved førstebehandlingen, at man kan ikke forvente, at to ordninger, hvoraf den ene indeholder en udskyldelse af dyrtidstillægget og den anden en ekstra skat, fuldstændig kan harmonere. Jeg synes, at det afgørende er, at der, som det også er sagt i bemærkningerne, er tale om, at vi med ekstraskatten prøver på at finde en balance — ikke 100 pct. harmoni, men en balance — sådan at man er i stand til at sige til lønmodtagerne, som altså selv har tilbudt at afgive en dyrtidsportion, at denne afgivelse af dyrtidsportionen sker på en rimelig måde, derved at andre befolkningsgrupper yder et tilsvarende bidrag, og det mener jeg er noget meget, meget væsentligt.

Man kunne jo slet ikke tænke sig, at man fra disse organisationers side ville give tilslutning til afgivelse af en dyrtidsportion, hvis ikke den øvrige del af befolkningen var villig til at gøre noget tilsvarende — jeg siger udtrykkeligt: noget tilsvarende — og så er det næppe muligt, hvis det skal være over skattevejen, at finde noget, som er meget bedre end det, der er fundet her.

Jeg vil minde om, at hvis vi stod i den situation, hvad vi meget vel kunne have gjort, at der ikke var tale om en suspension af en dyrtidsportion, men derimod om det ikke usædvanlige her i folketinget, at der skulle skaffes penge ved en ekstra skat, en bunden opsparing eller noget andet, hvordan ville man så skaffe dem? Der er flere af de ærede ordførere, der har været inde på dette spørgsmål om at skaffe penge ved sådan en ekstraskat, og hvis de skulle være skaffet over indkomstbeskatningen, den direkte beskatning, så kunne det vel ikke gøres og kan det vel ikke gøres på stort anden måde end den, vi foreslår her, nemlig som en procent af skalaindkomsten.

Jeg lagde med stor interesse mærke til, at hr. Hilmar Baunsgaard selv var inde på denne tanke, nemlig da han sagde, at endelig har vi jo også udskrivningsloven; også når vi kommer til behandlingen af udskrivningsloven, kan vi jo gøre noget ved dette — sådan forstod jeg hr. Hilmar Baunsgaard. Men det må formentlig da også være ved en forhøjelse af en procent, og det må altså ramme på skalaindkomsten ligesom dette. Jeg forstår, at forskellen i forhold til det, vi har foreslået, skulle være, at så blev alle ramt på samme måde. Men så fik vi jo ikke den virkning, som vi gerne ville have, ved at vi suspenderer dyrtidsportionen; og det kan vel ikke være rimeligt — sådan har jeg heller ikke forstået det — at man skal sige til lønmodtagerne, at de både skal afgive en dyrtidsportion og betale en ekstra skat.

Hvis man altså går ind for, at der skal afgives en dyrtidsportion af lønmodtagerne, kan man ikke samtidig pålægge dem en ekstra skat, en engangsskat. Det er umuligt, og så er vi ude i det problem, som regeringen her står over for. Vi må følge denne suspension af dyrtidstillægget op med en eller anden foranstaltning, der skaber balance, og dér mener vi altså at vi har fundet den

[Finansministeren.]

rigtige balance. Vi er villige til at overveje de tanker, der har været fremme fra forskellige side om for lønmodtagernes vedkommende at finde noget, der måske kan afbøde det lidt stærkere tryk, der kommer på de lavtlønnede som følge af, at dyrtidstillægget i hvert fald inden for hele LO-området er ensartet pr. time for de allerfleste arbejdere. Det er vi villige til at se på.

Jeg forstod ikke rigtig hr. Poul Møllers bemærkninger om, at det går simpelt hen ikke med disse høje skatter. Men jeg forstod, at det gik udmærket, hvis det drejede sig om de konservatives forslag om, at vi skulle sætte skatterne op med 500-600 mill. kr. Det er jo sådan en lidt ejendommelig måde at fremstille problemerne på.

Jeg vil gerne over for hr. Aksel Larsen gentage det, jeg sagde for et øjeblik siden, at vi vil gerne se på spørgsmålet om de lavtlønnede; det samme kan jeg sige til hr. Sigsgaard og til hr. Kai Moltke.

Jeg vil til hr. Hilmar Baunsgaard sige, at det er ikke rigtigt, at vi ikke vil se på militærudgifterne, men vi forestiller os ikke, at man i det næste års budget overhovedet vil have nogen mulighed for at komme op på de tal, som hr. Hilmar Baunsgaard har nævnt, de 150-200 mill. kr., og jeg ved ikke, om hr. Hilmar Baunsgaard selv forestiller sig, at det skulle være muligt; det må hr. Hilmar Baunsgaard jo gøre, når han nævner det. Men vi er altså ikke uvillige til at se på også militærbudgettet i sammenhæng med en gennemgang af det samlede budget, sådan som statsministeren jo har givet udtryk for det.

Lad mig i den forbindelse sige til hr. Sigsgaard, at når han sagde, at regeringen ikke har villet skære ned på militærbudgettet, er det jo direkte forkert, og hr. Sigsgaard ved jo, at det er forkert. Vi har givet udtryk for, og statsministeren har givet udtryk for, at vi ville se på det i sammenhæng med hele budgettet.

Hr. Niels Westerby spørger, hvorfor vi ikke har fulgt hans tanke op. Ja, det hænger sammen med, at vi ikke mener, det vil være administrativt rigtigt; det vil være for besværligt at gennemføre den med en efterregulering, og i øvrigt er vi af den opfattelse, at den i sig selv ikke kan gennemføres. Der er flere grunde dertil, bl. a. den,

at der jo også er lønmodtagere, som har indtægtsnedgang eller kan have indtægtsnedgang i 1968, eller som ikke har samme indtægtsstigning som den gennemsnitlige lønstigning, og de skal jo afgive deres dyrtidsportion alligevel. Jeg kunne nævne en række andre punkter i den forbindelse, men det skal jeg ikke gøre her i dag.

Jeg vil gerne sige til hr. Sigsgaard, at han må ikke tro, at han og de medlemmer af SFs folketingsgruppe, han mener at repræsentere, er de eneste i dette ting, som virkelig interesserer sig for de lavtlønnede. Vi er nogle stykker, der har haft denne interesse i mange år, og vi må dog også lige have lov til at anføre, at Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds hovedledelse, såvel forretningsudvalg, hovedbestyrelse som repræsentantskab, jo er gået ind for den løsning, der ligger her. Jeg tror nok, man kan sige, at når de lavtlønnedes egne organisationer bakker op om regeringens politik, så bør vi andre vel også kunne det. Når de folk, der skal bære denne byrde, selv er villige til at tage den, mener jeg også godt, vi kan være bekendt at gennemføre den politik, som disse organisationer går ind for.

Dette være også sagt til hr. Kai Moltke, som i øvrigt bragte lidt balance i denne drøftelse, for nu hørte vi jo pludselig, at det var de selvstændige, der slap billigst, det var de selvstændige, der ikke skulle betale ret meget i ekstraskat osv. Der ligger den sandhed deri, at vi faktisk har indrettet denne beskatning på en sådan måde ved at bruge skalaindkomsten som basis, at de lavere grupper, de lave indkomstgrupper inden for de selvstændige, dem, som hr. Henry Christensen bl. a. nævnte med landbrugere og fiskere, ikke kommer til at betale meget skat; det er rigtigt, som hr. Kai Moltke har påvist det, og derfor vil det vel også være rimeligt, at vi ser på spørgsmålet om de lavtlønnede, der mister et dyrtidstillæg.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Der har ikke været så forfærdelig mange bemærkninger til det ændringsforslag, som jeg har stillet; jeg tror også, det vil komme til at fungere efter hensigten, og jeg skal ikke her knytte bemærkninger til det. Men der er blevet rejst et par arbejdsmarkedsspørgs-

[Arbejdsministeren.]

mål under debatten her af mere principiel betydning, som jeg nok synes det er rigtigt jeg gør et par bemærkninger om.

Det var hr. Sigsgaard, som bl. a. nævnte spørgsmålet om at opnå fuld dækning ved arbejdsløshed, og sagde, at det var noget, man måtte tilstræbe. Må jeg heroverfor gøre opmærksom på, at da vi sluttede et udvalgsarbejde omkring arbejdsløshedsforsikringen her i foråret, blev det samtidig af et flertal i folketingsudvalget vedtaget, at man skulle arbejde videre med henblik på at nå frem til en ordning, som sikrede en egentlig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste under arbejdsløshed. Det arbejde er i gang med henblik på, at vi kan få en betænkning frem næste år, som skulle danne grundlag for et lovforslag på dette område.

Dernæst vil jeg gerne sige vedrørende ligelønsspørgsmålet, at det er jo rigtigt, at folketinget har ratificeret en af Den internationale Arbejdsorganisation vedtagne konvention omkring dette spørgsmål, ligesom staten for sit vedkommende har levet op til indholdet i denne konvention ved at gennemføre ligeløn på statsområdet. Konventionen er i øvrigt vedtaget under den forudsætning, at man ikke ved at ratificere den tvinges til at ændre den måde, lønfastsættelsen i de enkelte lande, som har ratificeret den, foregår på. Det vil med andre ord sige, at i de lande, hvor lønfastsættelsen normalt foregår ved kollektive forhandlinger arbejdsmarkedets parter imellem, skal det fortsat foregå på denne måde.

Det er også rigtigt, at visse lande har gennemført en lov om mindsteløn. Men i de lande, hvor man har gennemført en sådan lov, er det sket, fordi man dér har en meget svag fagbevægelse, og der har været tale om underbetaling i temmelig betydelig grad; og som følge af, at fagbevægelsen har haft en for svag stilling, har det for visse sociale grupper været nødvendigt at gennemføre en sådan mindsteløn. Mens det altså ligger sådan her, når talen er om indgrebet over for dyrtidsreguleringen, at samtlige lønmodtageres hovedorganisationer — det gælder arbejdernes, det gælder funktionærernes, og det gælder tjenestemændenes — har givet tilslutning, så var det min fornemmelse, at man ville møde en kompakt modstand fra alle fagforbund,

hvad enten det drejer sig om forbund af tjenestemænd, af funktionærer eller af arbejdere, hvis man ville gribe ind direkte i lønfastsættelsen og altså gribe ind på den måde, som det har været antydet her. Det synes jeg jeg vil have lov til at anføre. Jeg tror, det ville være en meget betænkkelig ting; det er noget, man må overveje.

Jeg mener, at regeringen har forpligtelser, som vi også har opfyldt; jeg mener også, vi kan gå videre med opfordringer til parterne; vi har tilbudt teknisk hjælp til et arbejde for at nå frem mod den ligestilling på arbejdsmarkedet af kvinder og mænd, som vi er tilhængere af. Men som sagt, jeg tror, det ville være imod fagbevægelsens interesser, hvis vi på disse vitale områder skulle gå over til en lønfastsættelse ad lovgivningens vej.

Per Hækkerup: Jeg havde ikke haft til hensigt at fravige det, jeg sagde indledningsvis: at jeg synes, debatten om dette skal føres på fredag; men der er et par enkelte bemærkninger, som jeg synes det er nødvendigt at knytte en kommentar til.

Hr. Henry Christensen kritiserede jo det forslag til engangsskat, vi har til behandling, og nævnede en lang række punkter, hvor han dels var kritisk indstillet, dels mente at have gode ideer. Det havde jo været hyggeligt, hvis de var blevet udmøntet i udvalgsarbejdet; der ligger mig bekendt ikke nogen ændringsforslag fra venstres side, der kunne have forbedret denne lovgivning, sådan som hr. Henry Christensen antyder at han ville være i stand til. Men det kan jo selvfølgelig nås endnu.

Så siger hr. Henry Christensen — jeg skal ellers ikke vende tilbage til en historisk diskussion —: man kender jo vor stilling til devalueringen; den fremgik jo af vore synspunkter i debatten. Ja, se, det eneste, jeg kan erindre hr. Henry Christensen sagde om dette spørgsmål, var: man kan jo ikke afvise, at der skulle devalueres. Men når nu vi kender stillingen eller bør kende stillingen, kan vi så ikke få at vide: er venstre enig i devalueringsgraden? Ønskede venstre, der skulle devalueres helt, eller er venstre enig med de konservative? Ja, lad os få at vide, hvad der er venstres synspunkt på dette centrale økonomiske spørgsmål.

Til hr. Hilmar Baunsgaard vil jeg gerne

[Per Hækkerup.]

sige: hr. Hilmar Baunsgaard understreger — og det er jeg enig i — at de to forslag, vi har til behandling, skal ses som et hele. Men samtidig foreslår hr. Hilmar Baunsgaard, at det ene forslag skal udgå. Hvis man er af den opfattelse, at det er et hele, kan man ikke samtidig stille det krav til regeringen, at den skal give afkald på det ene af forslagene, nemlig det om engangsskatten.

Jeg vil derfor gerne spørge hr. Hilmar Baunsgaard: hvis det nu skulle vise sig muligt på sagligt forsvarlig måde at gennemføre besparelser på det offentlige budgetter af den størrelsesorden, hr. Hilmar Baunsgaard nævnte, stemmer det radikale venstre så for dyrtidsportionens indefrysning, eller gør man det ikke? Man kan ikke på én gang hævde det synspunkt, at her står vi over for et samlet hele, og samtidig hævde det synspunkt, at det, de selvstændige erhvervsdrivende skal yde til dette samlede hele, vil man ikke være med til. Så må vi få den opfattelse, at det radikale venstre er parat til indgrebet over for dyrtidsreguleringen, men ikke til indgrebet over for de selvstændige erhvervsdrivende. Jeg er spændt på at høre svaret.

Når hr. Hilmar Baunsgaard antyder, at der er mulighed for besparelser på militærbudgetterne, på forsvarsbudgettet, på 150-200 mill. kr., er jeg godt klar over, at vi skal ikke vende tilbage til de bevillinger, der alligevel vil vise sig ikke at stå på finansloven; det problem klarede vi jo i udvalget. Men så vil jeg gerne spørge hr. Hilmar Baunsgaard: betyder dette, at det radikale venstre ikke står ved det indgåede forsvarsforlig? Vi har hidtil holdt dette forlig, som vi har holdt andre forlig, vi har indgået, og derfor vil jeg gerne spørge hr. Hilmar Baunsgaard, og jeg beder om at få tydelig besked: står det radikale venstre ved det indgåede forsvarsforlig?

Og så vil jeg gerne sige med hensyn til besparelserne på den statslige boligfond: det er vor opfattelse, at vi netop igennem den statslige boligfond og de midler, der stilles til dens rådighed, får en mulighed for på måske den mest effektive måde at modvirke jordpristigningerne ved at gøre det muligt for kommunerne at fremskaffe et forøget udbud af byggemodnet jord og derved presse priserne, om ikke nedad, så i hvert fald

presse dem, sådan at stigningerne ophører. Derfor ville vi anse det for et uheldigt område at skære ned på.

Til hr. Sigsgaard skal jeg kun gøre den bemærkning, at hr. Sigsgaard ved jo, at det er forkert, når han siger, at regeringen og socialdemokratiet ikke ville forhandle. Vi har jo siddet i forhandlinger, hr. Sigsgaard. Vi har siddet i forhandlinger i disse sidste 14 dage adskillige gange og har drøftet en lang række problemer; så kan hr. Sigsgaard ikke komme her og sige, at vi ikke ville forhandle. Og jeg vil da gerne sige i anledning af det konkrete, som hr. Sigsgaard nu nævnte, og som arbejdsministeren har behandlet, om jeg så må sige, den saglige værdi af, at det er dog en ejendommelig form for forhandling, at man i går for første gang under forhandlingerne nævner disse problemer, som man må vide er store og omfattende. Det kan man ikke komme og kaste ind i sidste øjeblik i en diskussion. På den måde forhandler man ikke, hr. Sigsgaard, medmindre formålet alene er at skaffe sig et alibi.

Endelig vil jeg sige til hr. Kai Moltke, at hr. Kai Moltke må forstå, at hvis 5 medlemmer af dette høje tings SF-gruppe på fredag igennem deres stemmeafgivning vælter regeringen, så betragter vi virkelig samarbejdsaftalen som brudt. Vi er — det har finansministeren og det har arbejdsministeren sagt — også interesserede i, om vi kan finde en ordening, sådan at man ikke rammer de lavest lønnede lønarbejdere så hårdt, som bortfaldet af den ensartede dyrtidsreguleringsportion ellers ville kunne siges at gøre. Det arbejder regeringen med, og måske kan der komme ændringsforslag mellem anden og tredje behandling, det ved jeg ikke. Man jeg vil gerne sige, at i én henseende varetages de løvtlønnedes interesser effektivt og godt ved dette forslag, og det er i det beskæftigelsesmæssige, for man skal ikke glemme, at de lavest lønnede i Danmark er samtidig dem, der har den største arbejdsløshedsrisiko, og vigtigere end 20 øre mere pr. time i lønningsposen er det, hvis vi kan sikre en høj og stabil beskæftigelse ikke mindst for de lavt lønnede.

Henry Christensen: Jeg vil bare på nuværende tidspunkt gerne have lejlighed til

[Henry Christensen.]

at knytte en enkelt bemærkning til finansministerens betragtning om indkomspolitikken og byrdefordelingen, og jeg kan tage mit udgangspunkt i det sidste, hr. Per Hækkerup sagde.

Se, jeg tror ikke, at nogen for sin fornøjelses skyld eller noget i den retning kan være interesseret i at forsøge at føre indkomspolitik eller foretage indgreb i en dyrtidsregulering. Jeg går ud fra, at når regeringen har foreslået det og LO er gået ind for det, så har det én eneste begrundelse, nemlig at man ønsker at modvirke den voksende tendens til arbejdsløshed. Når man nu har forhandlet om og tilvejebragt en indstilling om nødvendigheden af at begrænse virkningerne af dyrtidsreguleringen, så er det ud fra en erkendelse af, at vi befinder os i en økonomisk situation med omkostningsstigninger og med begrænset konkurrenceevne, der betyder, at nok kunne man stå på sin ret, men man ville ikke få noget værdifuldt ud af at stå på sin ret. Hvis man fastholder, at man skal have begge dyrtidsportioner udbetalt, ja, så betyder det, at man må se i øjnene, at man får en tilsvarende vækst i prisstigningerne; man får ikke noget for denne ret, men man skaber en risiko for eller sandsynlighed for øget arbejdsløshed. Det tror jeg også er socialdemokratiets argumentation.

Vi er altså i den situation — finansministeren og jeg er jo begge lønmodtagere — at i indeværende år vil vores indkomst ikke — så lidt som de fleste andre lønmodtageres indkomst — gå ned, den vil gå op, den vil gå 10 pct. op. Det er spørgsmålet, om den skal gå 10 eller 12 pct. op. Finansministeren giver afkald på de to sidste procents stigning; og hvis man vil diskutere indkomspolitik, tror jeg, det var mere redeligt, om man ganske klart sagde: når vi skal føre indkomspolitik i Danmark, er det af hensyn til Danmarks økonomi, til produktion, til afsætning og til beskæftigelse, og det kan ikke danne begrundelse for, at man samtidig pålægger noget, der

i princippet er en særbeskatning af en række af de grupper, hvis indkomster i forvejen er ramt stærkt og i modsat retning. Det er her, finansministerens indkomspolitiske vurdering efter min opfattelse svigter. Hvis finansministeren ikke kan erkende det, så fjerner han forståelsen for og grundlaget for, at der også i fremtiden kan føres nødvendig indkomspolitik i Danmark.

Dermed vil jeg også gerne sige til hr. Per Hækkerup, at de argumenter, vi har gjort gældende her, er de samme argumenter, vi gjorde gældende ved første behandling, og som vi gjorde gældende under udvalgsbehandlingen. Men regeringens og regeringspartiets svar, når man spurgte, om dette kunne få regeringen til afgørende at ændre sine forslag, var jo et klart nej; og som det fremgår af betænkningen, var svaret det samme fra de to medlemmer, der i udvalget repræsenterede SF. Dette er stillingen, og dermed tror jeg det er klarlagt. Hvis regeringen afgørende ændrer standpunkt og siger: nu vil vi opgive væsentlige dele af vort forslag — ja, bevares, så vil jeg opfordre dem til at komme og sige til.

Poul Møller: Nogle ord om besparelser er jo også blevet sagt her i dag. I den forbindelse glædede det mig, at hr. Hilmar Baunsgaard fremførte den samme tanke, som jeg havde fremført under første behandling, nemlig om en begrænsning af udvidelsen af statens boligfond. Det glædede mig derimod ikke at høre hr. Per Hækkerups kommentar dertil, for det er så typisk, at når man nu taler om dette beløb, så siger hr. Per Hækkerup: vi kan ikke gå med til at skære den ned. Ja men der er ikke tale om at skære den ned, der er tale om, hvilken stigningstakt den skal have. Den er 90 mill. kr. i dette finansår. Vi har tilbudt, alle tre borgerlige partier, ved vores afstemning i foråret, at den stiger til 150 mill. kr. næste år. Der er altså tale om en stigning, men det er ikke nok for regeringen. Den skal stige til 400 mill. kr. næste år. Derfor er det, jeg vil sige, at vi

[Poul Møller.]

kommer jo ikke igennem dette her, uden at vi gør os klart, hvilke ord vi bruger; der er ikke tale om en nedskæring, der er tale om ikke pludselig at gå så kraftigt i vejret med en udgift, som regeringen foreslår.

Finansministeren var inde på, at vi havde ikke noget imod høje skatter på 500-600 mill. kr., men vi gjorde vrøvl over de skatter, der her var foreslået, og han kunne ikke se nogen indbyrdes overensstemmelse mellem disse to standpunkter. Jeg siger igen — og jeg har jo sagt det mange gange til finansministeren; vi burde kunne forstå det rent intellektuelt —: vort standpunkt var det, at vi ville undgå kronenedskrivningen eller kronenedskæringen; for at undgå de prisstigninger, som denne kronenedskæring giver anledning til, var vi rede til at betale disse 500-600 mill. kr., også eventuelt ved skattemidler. (*Finansministeren* [Grünbaum]: På samme måde!). Jeg har ikke sagt, det skulle være ved en særskat på enkelte befolkningsgrupper. Så havde vi ikke stået over for problemet om pristalsportionens inddragning, for så havde vi ikke fået prisstigningerne. Men finansministeren foretrak den vej at skære kronen ned og få prisstigningerne og lægger så skattestigningerne ovenpå, således at man både får prisstigninger og skattestigninger og ikke får lejlighed til at vælge imellem dem.

Jeg har endnu en enkelt bemærkning. Jeg hørte, at finansministeren sagde — vi ved ikke meget om de forhandlinger, der har fundet sted — at regeringen havde erklæret sig villig til sammen med andre nedskæringer også at skære ned på de militære budgetter. Jeg vil gerne sige til regeringen, inden den afslutter sine forhandlinger med den myretue, den for tiden forhandler med — eller måske snarere den bikube, for man ved jo ikke, hvem der bliver stukket — at jeg går ud fra, at regeringen ikke — det forstod jeg også på hr. Per Hækkerup — stiller de andre forligspartier i forsvarsforliget over for en fuldbyrdet kendsgerning på dette område. Det vil jeg gerne sige, inden man slutter en aftale med socialistisk folkeparti om en eventuel nedskæring på militærbudgetterne. Jeg går ud fra, at alle, der deltog i dette forlig, står ved forliget og er interesserede

i, at der ikke sker nedskæringer, uden man har talt med os alle om det.

Så må vi jo i øvrigt vente og se, om dronerne nu er i stand til at enes om fortsat at tjene dronningen.

Aksel Larson: Jeg tror, jeg vil lade hr. Poul Møllers zoologiske betragtninger, eller hvad det var for noget, ligge, selv om jeg ikke kan lade være med at tænke på, at når han talte om droner, må han da mestendels have tænkt på den højre side af salen, for de har jo ikke været for arbejdsvillige i det sidste års tid.

Men lad mig ellers sige til finansministeren, at jeg er særdeles taknemlig for udtalelser, han fremsatte. Jeg vidste jo godt i forvejen, at dette spørgsmål om en eller anden form for kompensation til de lavtlønnede lønmodtagere beskæftigede regeringen; jeg har fået det bekræftet nu, og jeg håber, at der kommer noget ud af overvejelserne.

Lad mig benytte lejligheden til med det samme at korrigere en fortalelse, som hr. Kai Moltke begik; jeg er klar over, han godt ved selv, at det var en fortalelse, men det er jo ikke sikkert, andre ved det. Hr. Kai Moltke kom her til at sige, at nogle medlemmer af socialistisk folkeparti, som han repræsenterer, har krævet kompensation til de lavtlønnede; det var selvfølgelig en fortalelse, det har nemlig hele socialistisk folkepartis folketingsgruppe krævet; det har hr. Poul Dam fremsat ønske om, da vi behandlede avancebegrænsningsloven; det har jeg selv fremhævet ved første behandling af dette lovforslag, og det har hele gruppen fremhævet, hvor der overhovedet var lejlighed til det. Jeg ville altså blot korrigere denne fortalelse, så ingen går hen og får det indtryk, at det kun skulle være hr. Kai Moltke, der havde denne idé; den er der altså også andre der har.

Dernæst vil jeg takke finansministeren for hans udtalelser om muligheden for militære besparelser. Nu kunne man jo lade diskussionen om forsvarsforliget ligge, for hvis ingen af de 4 partier er villige til at søge forsvarsforliget ændret eller bragt til ophør, så kan det vel ikke bringes til ophør. Jeg mener, det burde være bragt til ophør, for jeg finder ikke, det er korrekt, at fire partier slutter, om jeg så må sige, en privat

[Aksel Larsen.]

aftale, som derpå skal løbe videre, selv om der har været afholdt to eller tre valg, siden aftalen blev truffet; men naturligvis, hvis alle fire partier står ved den, så er der jo nok ingenting at gøre. Men jeg kan ikke indse, at en sådan aftale, som i det mindste må være teknisk forældet, skulle forhindre, at man undersøgte, om der kunne foretages besparelser på de militære budgetter.

Jeg kan for øvrigt erindre, at der — jeg kan ikke præcis sige ved hvilken lejlighed — har været gennemført visse, omend beskedne besparelser på militærbudgettet, uden at derfor hr. Poul Møller sagde, at det var et brud på forsvarsforliget, og jeg ved da, at naturligvis findes der dér ligesom på civilbudgetterne muligheder, hvis man blot går dem igennem med en tættekam. Det kunne vel også tænkes, at man i betragtning af den situation, vi er inde i, undersøgte, om man ikke i hvert fald kunne spare på den måde, at man udskød visse påtænkte bevillinger til nyanskaffelser, materielanskaffelser og noget lignende, og jeg forstår på finansministeren, at man er villig til at overveje dette. Jeg er klar over, at man ikke i dag kan sige, hvor meget det kan komme til at andrage, eller hvordan det skal ske; men hovedsagen er, at det bliver undersøgt, og at der er god vilje til stede, og vi ved jo da i hvert fald nu, at det er der fra regeringspartiets side, det er der fra det radikale venstres side, og det er der fra socialistisk folkepartis side, og jeg kan ikke tænke mig, at det konservative folkeparti vil hævde, at de som et mindretal i denne sal skal være mere bestemmende for, hvad der skal ske, end et stort flertal.

Derpå vil jeg sige til hr. Hilmar Baunsgaard, at jeg ved jo godt, at han synes, at der kun er skævheder ved det ene af lovforslagene, nemlig det om engangsskatten; men der er minsandten også skævheder ved det andet forslag, det er der ved begge forslag, men sådan matematisk retfærdighed og ligelighed kan nu simpelt hen ikke opnås ved den slags foranstaltninger, og det kan vel ikke opnås ved nogen som helst lovgivning i øvrigt. Det, der er forholdet, er, at hr. Hilmar Baunsgaard af grunde, jeg ikke helt forstår, er modstander af denne ekstraskat. Jeg har ikke noget imod, at hr. Hilmar Baunsgaard vil spare, det vil vi

alle sammen, og så kan vi jo undersøge, hvad der kan spares; men jeg synes, at hr. Hilmar Baunsgaard som det radikale venstres ordfører skulle have skånet tinget for at høre på, at han nu gør sig til talsmand for den spareidé, hr. Poul Møller serverede tidligere, nemlig at det var på sådan noget som boligbyggeriets område, der skulle spares.

Naturligvis kan hr. Poul Møller sofistisk sige: ja men det er jo ikke en nedskæring, det er jo kun en mindre stigning. Men se, der er jo blot det ved det, at denne stigning er indkalkuleret i planerne for, hvordan det skal gå med jordkøb, byggemodning og andre spørgsmål, der har vital betydning for kommende års boligbyggeri, og derfor bliver det i praksis en nedskæring, hvis man rører ved dette. Jeg tror, man skal lade den tanke ligge, for det kan godt være, der kan findes besparelser andre steder — jeg tror det — både på civil- og på militærbudgetterne, men jeg tror ikke, det kan skåne os for engangsskatten; jeg tror, der bliver brug for pengene, og jeg kan selvfølgelig ikke tilslutte mig hr. Niels Westerby's geniale idé, at det hele skal ordnes ved hjælp af en 15 pct.s moms i stedet for en 10 pct.s moms. Det ville jo ganske vist give penge nok — ja, jeg ved godt, der var koblet noget til, men det var dog det essentielle, at momsen skulle sættes op til 15 pct. Det kan jeg ikke tilslutte mig. Jeg kunne lade det være nok med dette og så henvise til, hvad jeg tidligere har sagt; men jeg bliver dog nødt til at komme med en bemærkning i anledning af diskussionen mellem hr. Per Hækkerup og hr. Kai Moltke om, hvorvidt der bliver begået brud på samarbejdsaftalen eller ikke bliver begået brud på den, og hvornår. Det forekommer mig, at den diskussion kan man spare sig. Hvis der ved socialistisk folkepartis holdning eller ved en del af socialistisk folkepartis holdning ved afstemningen om disse regeringsforslag sker det, at regeringen kommer i mindretal og der udskrives valg, så er det jo ganske ligegyldigt med det juridiske ansvar og den juridiske formulering; så er samarbejdsaftalen forsvundet, og så behøver man ikke at gøre noget væsen ud af det dér eller overhovedet diskutere det. Det er jo sagen i al sin enkelthed.

Hilmar Baunsgaard: Det ærede medlem hr. Per Hækkerup, som jo, sin facon tro,

[Hilmar Baunsgaard.]

er meget inkvisitorisk — sådan er vi jo forskellige af natur — stiller mig det spørgsmål: vil det radikale venstre bryde forsvarsforliget? Jeg skal sige til det ærede medlem lige ud, at det radikale venstre er af den opfattelse, at når der er skabt en økonomisk situation, hvor besparelser efter vor opfattelse er nødvendige, så kan man godt uden at bryde forsvarsforliget i et militærbudget på 2.200 mill. kr. med god vilje finde ud af besparelser på 150-200 mill. kr. Jeg tror også, det ærede medlem kan det. Se, man kan jo her som alle andre steder sige: just dér kan det ikke lade sig gøre!

Men nu synes jeg alligevel, man skal tænke på, hvad der sætter sig som det samlede indtryk af den facon, man anvender. Vi har jo været vidne til mange diskussioner her i tinget, hvor der har været talt om besparelser, uden at der blev angivet nogen konkrete områder, og så gør man blot det, at man siger: ja men der er jo ikke noget indhold, når der ikke peges på nogen konkrete områder. Når der så peges på et par konkrete områder, siger man: lige netop dér kan det ikke lade sig gøre!

Spørgsmålet er jo, når alt kommer til alt, om man vil eller man ikke vil erkende, at den økonomiske situation, der nu er tilvejebragt, simpelt hen kræver, at også de offentlige budgetter kommer til at medvirke i den almindelige økonomiske sanering. På samme måde forholder det sig, når man siger, at vi skal ikke spare på boligpolitikken. Ja men jeg har ikke foreslået, vi skal spare på boligpolitikken. Vi har gennemført en boligsikringsordning, vi har gennemført en rentesikringsordning, og jeg kunne ikke finde på at sige, at de automatiske følger af de to ting, der her er gennemført, skal vi spare på. Det, der er tale om, er, at socialdemokratiet og SF har gennemført en lov om en statslig boligfond, som vi andre ikke mener er udformet på den rigtige måde, og denne fond vil man på ét år lade stige fra 90 til 400 mill. kr. Så siger vi: uanset den tro, man nu har hos de to partier på, at dette er den rigtige politik, kunne det så ikke, foranlediget af den nyskabte økonomiske situation, være rimeligt at sige, at stignings-takten må blive lidt mindre, sådan at stigningen kun blev fra 90 til f. eks. 150 mill. Hvis man ikke vil det, så ender vi jo dér,

hvor vi aldrig kan komme til at drøfte besparelser på en realistisk måde, og jeg synes ærlig talt ikke, at man fra regeringens og socialdemokratiets side skulle være så utilfreds med den måde, hvorpå vi vælger at snakke besparelser, for vi har jo sagt — ganske på linje med, hvad socialdemokratiet hævder, og hvad vi altid har hævdet — at man kan ikke løse alle de samfundsopgaver, man vil, uden at det koster i offentlige investeringer. Vi ønsker netop, når vi er tvunget ud i en ny økonomisk situation, at finde en sådan form, at vi mindst muligt skader de offentlige udbygninger, vi alle gerne vil have. Jeg tror altså, at man alvorligt skulle overveje dette.

Så siger det ærede medlem til mig: man kan ikke på én gang være af den opfattelse, at de to love hænger sammen, og samtidig forlange den ene ophævet. Nej, og man kan ikke være af den opfattelse, at de hænger sammen, og på samme tid sige, at det er fuldstændig ligegyldigt, hvordan man ser på den ene. Det er ganske tilsvarende, hvad enten man er for eller imod de to love; det vil det ærede medlem forstå.

Og må jeg så ikke sige, at jeg har jo ikke sagt, at man skal opgive det ene af forslagene, uden at jeg har peget på noget andet, man kunne sætte i stedet. Det spørgsmål, jeg har stillet, er: kunne man ikke tænke sig at gå den anden vej rundt og i stedet for at lægge en ekstra skat på nogle få gå ind på den tanke, vi har om en kombination af besparelser, og så eventuelt se på et lønmodtagerfradrags forhøjelse? Dér var dog en mulighed. Men når man totalt afviser de besparelser, vi peger på, er det svært at nå til enighed om et resultat, og det må vi jo tage til efterretning, selv om jeg stadig beklager det.

Niels Westerby: Det er klart, at liberalt centrum vil ikke medvirke til at forringe forsvarsberedskabet. Den udenrigspolitik, vi har, må selvfølgelig følges op af en dertil afpasset forsvarspolitik. Noget andet er, at kan man pege på, at det nødvendige forsvarsberedskab kan stilles på benene billigere, kan der anvises besparelser, som ikke går ud over det nødvendige forsvarsberedskab, så vil vi selvfølgelig gerne medvirke hertil. Jeg tror, at der er nogle institutioner inden for forsvaret, som der måske

[Niels Westerby.]

ikke længere er det behov for, som der har været, institutioner, hvis opgaver måske kan løses fuldt ud lige så godt på en anden måde. Jeg ville tro, at man skulle kigge på sådan noget som orlogsværftet og se, om ikke de opgaver, der løses dér, lige så godt kunne løses andre steder, ved køb i indlandet eller i udlandet; der er jo også årlige driftsudgifter, der følger af dette orlogsværft, og der kunne være en række andre punkter, som man måske kunne se på.

Må jeg sige til finansministeren, at jeg bliver nødt til at fastholde — fordi jeg mener, det er korrekt — at de regler, som finansministerens første ændringsforslag tager sit udgangspunkt i, indeholder en skærpelse af sambeskatningen. Naturligvis vil jeg give finansministeren ret i, at ændringsforslaget er en tydeliggørelse, en klargørelse af de regler, finansministeren oprindeligt har opstillet; men når vi er imod en skærpelse af sambeskatningen, må vi naturligvis så meget desto mere være imod en tydeliggørelse eller en klargørelse af en regel om en skærpet sambeskatning. Det er det, der er begrundelsen for, at vi ikke kan medvirke til vedtagelse af dette ændringsforslag.

Må jeg prøve at konkretisere noget nærmere, hvordan det rent faktisk forholder sig her? Drejer det sig om et ægtepar, hvor den ene er ikke-lønmodtager og den anden er lønmodtager, skal de begge ekstrabeskattes med 3 pct., og så skal lønmodtageren have lov til at trække 450 kr. fra. Men det vil være en ganske og aldeles urimelig løsning. Hvis nemlig lønmodtageren har en højere dyrtidsportion end 450 kr., vil vedkommende lønmodtager i dette ægteskab jo i virkeligheden blive ringere stillet skattemæssigt set, og derved vil det virke som en skærpelse af sambeskatningen.

Jeg må oprigtigt beklage, at finansministeren er af den opfattelse, at det forslag, vi stillede for at øve ret og skel over for de mange ikke-lønmodtagere, som vil komme i vanskeligheder i forbindelse med engangsskatten, ikke kunne få tilslutning hos finansministeren. Den eneste begrundelse, finansministeren havde, var, at det var vanskeligt at administrere. Det mener vi ikke det vil være. Der skal efter de skatte-

regler, der er opstillet i regeringens skatte-reform, afgives en selvangivelse ved udgangen af 1968; dermed har man jo indkomsten også for ikke-lønmodtagere, og det vil være muligt at opstille en procentsats for den gennemsnitlige lønstigning for lønmodtagere. Det har man et helt år til at gøre, og dermed har man det nødvendige grundlag for at kunne vurdere, hvordan de selvstændiges indkomster har bevæget sig sammenholdt med lønmodtagernes. Det giver altså en chance for at øve ret og skel her. Det er jo rigtigt, at selvpensionister, obligationsejere og mange selvstændige, der har lidt skade ved devalueringen, vil blive ramt hårdt, og derfor er der særlig god grund til at rette op på denne store uretfærdighed. Jeg er klar over, at man ved en lovgivning som den foreliggende ikke kan skabe den fulde millimeterretfærdighed, men her er der så store uretfærdigheder, at en mindre administrationsbyrde efter vor opfattelse er fuldt ud forsvarlig i denne forbindelse.

Må jeg sige til hr. Aksel Larsen, at vi stillede 3 muligheder op, den første meget klare og enkle, hvor vi siger: halvanden dyrtidsportion og en engangsskat på 4½ pct. — med den tilføjelse, jeg gjorde før. Jeg pegede på de andre muligheder — jeg må oprigtigt beklage, at man ikke har givet sig bedre tid og vist større fantasi i udvalget for at nå frem til løsninger — men sådan som hr. Aksel Larsen havde opfattet den ene mulighed, jeg pegede på, er det i hvert fald ganske forkert. Må jeg her understrege, at hvis man opgiver engangsskatten, og hvis man giver lønmodtagerne et bevis for, at de ikke har fået udbetalt dyrtidsportionen, og de kan bruge dette bevis til betaling af deres skat, så vil det bestemt ikke være nødvendigt at nærme sig en merværdiafgiftsprocentsats på 15, sådan som hr. Aksel Larsen antydede. Jeg vil skønne, at 12½ pct., måske 12 pct., forenet med nogle offentlige besparelser, vil være fuldt ud tilstrækkeligt til at skabe dækning for det tab, der opstår. Man vil altså kunne komme af med engangsskatten og de problemer, den rejser. Man vil kunne gribe direkte ind over for pris- og omkostningsniveauet ved at lade være med at udbetale dyrtidsportionen. Dette går ikke ud over lønmodtagerne, deres stilling bliver økonomisk set fuldstændig uændret, når de kan bruge det bevis,

[Niels Westerby]

der er tale om, til at betale den skat, de alligevel skal betale. Så bliver det statskassen, der kommer til at bære et tab, og det tab kan bæres, vil jeg skønne, ved en forhøjelse af momsen til omkring en 12 pct. med nogle offentlige besparelser, og dermed kan hr. Aksel Larsen lade sine betragtninger om en merværdiafgift på 15 pct. ligge.

Det er ganske rigtigt, at liberalt centrum i en anden forbindelse — jeg understreger: i en helt anden forbindelse — har været inde på, at merværdiafgiften burde forhøjes til 15 pct., men det var i forbindelse med en omlægning af beskatningen, således at indkomstkatterne blev sænket og forbrugsskatterne blev hævet. Det er i den forbindelse, vi har været inde på en forhøjelse af merværdiafgiften til 15 pct. Vi vil med fuld bibeholdelse af den sociale balance gerne være med til at forhøje merværdiafgiften, når vi så samtidig fuldt ud kan sikre, at de alt for høje indkomstkatter kan blive sænket. Jeg har tidligere under behandlingen af udskrivningsloven sagt, at de meget høje udskrivningssatser, som regeringens lovforslag indeholder, idet mellemindtægter nu bliver beskattet lige så højt, som millionærindtægter blev det tidligere, er en ulykke for landet, og jeg vil anse det for en god ting at bruge merværdiafgiften til at få rettet op på dette uheldige forhold.

Jeg vil gerne konkludere med at sige ganske kort til hr. Per Hækkerup, der jo ved første behandling gav udtryk for, at intet parti i tinget havde opstillet et alternativ til regeringens forslag, at vi har opstillet et alternativ, og vi har peget på to andre muligheder. Så synes jeg, at hr. Per Hækkerup samtidig med opfyldelsen af de nødvendige politiske synspunkter, som må komme ind i billedet i denne situation, måske skulle gå ind i et praktisk arbejde på det grundlag.

Sigsgaard: Hr. Per Hækkerup understregede her, at socialdemokratiet og regeringen havde været forhandlingsvillige, og det er jo rigtigt; man har villet forhandle, men på en lidt særegen måde. Man gennemførte devalueringen, til trods for at det ikke skortede på advarsler fra mange sider. Man foreslog følgeforanstaltninger, indgreb i overenskomsterne og ekstraskatten, og man

erklærede sin forhandlingsvilje; men de konkrete forslags berettigelse og indhold ville man ikke forhandle om. Man ville altså forhandle, men på basis af ultimative krav, og det besværliggør jo uægtelig forhandlingerne.

Hr. Per Hækkerup pegede også på, at det var sent at rejse omfattende krav i går, og det er jo rigtigt, at tidsfristerne er snævre; men det er jo socialdemokratiet og regeringen, der har gjort dem snævre. Ingen andre insisterer jo på, at tredjebehandlingen skal finde sted på fredag; det er socialdemokratiets beslutning alene.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg er klar over, at det må skyldes en forglemmelse, når hr. Henry Christensen ikke besvarede mit spørgsmål om, hvilken devalueringsgrad man ville anbefale fra venstres side. Skulle han ikke være klar over det, vil jeg bede hr. Poul Hartling besvare spørgsmålet.

Til hr. Poul Møller vil jeg gerne sige, at de foreslåede 400 mill. kr. til boligfonden kommer jo kun til udbetaling i den udstrækning, hvori kommunerne trækker på fonden for at fremskaffe byggemoden jord, og jeg tror dog sikkert, hr. Poul Møller vil være enig med mig i, at et øget udbud af byggemoden jord vil være en særdeles heldig foranstaltning for at modvirke jordprisstigningerne.

Til hr. Hilmar Baunsgaard vil jeg gerne sige, at hr. Hilmar Baunsgaard sikkert nok fra sit studium af finanslovforslaget ved, at de samlede materielanskaffelser m. v. på forsvarsbudgettet andrager 228 mill. kr. i forslaget. Hvis der skal spares 200 mill. kr., tror jeg, hr. Hilmar Baunsgaard må erkende, at det kan ikke ske, uden at forsvarsforligets forudsætninger er brudt. Jeg fik ikke noget klart svar fra hr. Hilmar Baunsgaard på mit spørgsmål, men jeg vil meget gerne vide, om det radikale venstre — undskyld den inkvisitoriske form — står ved et indgået forlig om forsvaret eller ikke.

Og så skal jeg endelig sige til hr. Sigsgaard, at vi har ikke fremsat ultimative krav; vi har fremsat nogle lovforslag til løsning af den bestemte opgave, der foreligger vi har sagt, at på grundlag af disse forslag kan der forhandles, men ikke på det grund-

[Per Hækkerup.]

lag, at regeringen trækker sine forslag tilbage og man begynder at drøfte noget helt andet. Disse forslag er indrettet på den ganske bestemte, konkrete, foreliggende situation, og de er indtil videre, så vidt jeg kan skønne, de eneste virkelig sagligt forsvarelige forslag, der har ligget på folketingets bord.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Hr. Per Hækkerup vil gerne stille spørgsmål om noget andet end det, de to lovforslag, vi har til behandling, drejer sig om. Men jeg vil gerne til hr. Per Hækkerup sige, at stående i den situation, vi stod i, ved en kombination af det uføre, hvori dansk økonomi var, og den engelske devaluering, har venstre ikke villet afvise regeringsoplægget om nødvendigheden af en vis dansk devaluering. Vi beklager stærkt, at dansk økonomi var bragt ud i en sådan situation, hvor vor modstandsevne var væsentligt svækket i forhold til en lang række andre lande; men spørgsmålet om en konkret stillingtagen kan naturligvis kun besvares, hvis det sker i sammenhæng med viden om hele den øvrige økonomiske politik, der skal føres. En sådan viden har regeringen eller socialdemokratiet endnu ikke bibragt folketinget. Hvad grundlag har man givet at tage en virkelig sammenhængende stilling på? Ja, man har drøftet indgående med højre og venstre fløj i SF, men ikke over for folketinget.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg konstaterede med interesse, at hr. Henry Christensen gentog, hvad han sagde, da vi drøftede dette spørgsmål for — hvad bliver det? — 14 dage til 3 uger siden; en vis devaluering! Er hr. Henry Christensen bange for tallet 7, 9, eller har han et andet?

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Hvilken som helst præcis talmæssig begrundelse har hr. Per Hækkerup eller andre fremlagt for, at et tal for en devaluering præcis skal være 7,9? Ingen.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det være langt fra mig at opfordre noget parti til at bryde et indgået politisk forlig; men jeg kunne jo da, hvis ikke hr. Per Hækkerups parti vil det, spørge hr. Hilmar Baunsgaard, om ikke de radikale kunne tænke sig at indlede en forhandling mellem forsvarsforligets fire partier om i det mindste at få revideret forsvarspolitikken. Der må vel kunne tales om det, og det kunne jo være, det ville give resultater også med hensyn til militærudgifternes højde.

Og da jeg nu alligevel er kommet herop, tillader jeg mig at sige et par ord til hr. Niels Westerby, som fortæller mig, at det skam kun var 12½ pct. moms, han havde i tankerne. Så vidt jeg forstår, har hr. Niels Westerby gjort sig til talsmand for den løsning, at lønmodtagerne skulle miste 1 eller 1½ portion dyrtidstillæg, og så skulle de have lønbeviser, for dem skulle de bruge til at betale deres ordinære skat med. Se, de dyrtidsportioner, lønmodtagerne skal afgive, de udgør mellem 800 og 1.000 mill. kr.; hvis det er 1½ portion, bliver det jo en 1.200-1.500 mill. kr. Det skattetab, staten derved får, kan vist ikke dækkes ved at lægge 2½ pct. på momsen, så jeg tror nok, min opfattelse af, at 5 pct. ville være nødvendigt, var rigtig.

Men lad mig i øvrigt oplyse, at vi har naturligvis forhandlet med finansministeren, om det var muligt at ordne dette med dyrtidsportionerne og skatten på en anden måde, således at der blev udskrevet en engangsskat på alle — med undtagelse af pensionister og lignende lave kategorier — og at lønmodtagerne kunne betale helt eller delvis deres engangsskat med lønsedler for de dyrtidsportioner, de ikke får. Finansministeren har taget velvilligt imod tanken, har undersøgt den, og han har i hvert fald overbevist mig om, at det vil være ugerligt at administrere på grund af de formodentlig milliarder af lønsedler, man skal holde rede på.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Må jeg sige i anledning af det, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen — og dette er samtidig jo et svar til det ærede medlem hr. Per Hækkerup —

[Hilmar Baunsgaard.]

sagde omkring forsvarsforliget, at statsministeren bebudede selv forleden dag under første behandling af disse forslag, at man under finansministerens ledelse ville tage fat på en gennemgang af budgettet med henblik også på militære besparelser. Herefter kan vi slå fast, at noget sådan altså kan lade sig gøre.

Så må jeg sige til det ærede medlem hr. Per Hækkerup: når man har 2.200 mill. kr. eller måske mere endda, men i alt fald 2.200 mill. kr. i forsvarsbudgettet og henimod 72 pct. af dette er lønninger eller personelt betonedede udgifter, er det så helt i overensstemmelse med forsvarsforligets oprindelige form? Det er der vist ingen af os der føler sig sikre på. Men så er det, jeg siger: skal vi så ikke erkende, at i et budget af den størrelse kan vi godt, uden at det er en opsigelse af forsvarsforliget, finde en besparelse på 150 til 200 mill. kr. Hvis man vil give sine ord om, at der skal være visse besparelser, noget indhold, så kommer man jo ikke uden om dette her. Hvorfor dog så give det udseende af, at det her kan man ikke. Det ved man jo godt at man ikke kan komme uden om. Så enkelt forholder det sig.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: I anledning af hr. Aksel Larsens sidste bemærkning må jeg gøre opmærksom på, at en forhøjelse af merværdiafgiften på $2\frac{1}{2}$ pct. — efter at der er givet de fornødne sociale kompensationer i form af børnetilskud og persontilskud og de nødvendige forhøjelser af de sociale ydelser — vil give ca. 1 milliard kr. i statskassen. Den ordning med beviserne vil betyde et tab for statskassen på godt og vel 1 milliard kr., og jeg pegede på i den forbindelse, at der kunne blive tale om visse offentlige besparelser; offentlige besparelser på 1 eller $1\frac{1}{2}$ pct. giver en 300-400 mill. kr., og så er der rigtig dækning for denne fremgangsmåde.

Men må jeg have lov til at understrege til sidst én gang til, at det er en anden mulighed, en anden løsning; det er ikke løsninger, der skal lægges oven på hinanden. Enten tager man $1\frac{1}{2}$ portion og $4\frac{1}{2}$ pct. engangsskat, eller man går den vej, jeg her har beskrevet. Man kan gå flere veje for at

løse de saglige problemer; jeg synes bare ikke, vi har været særlig opfindsomme herinde i folketinget for at finde den bedste vej for befolkningen.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Som nævnt af hr. Hilmar Baunsgaard har statsministeren tilkendegivet, at finansministeren og finansudvalget skal foretage en gennemgang af finanslovsforslaget med henblik på de besparelser, som man saglig forsvarligt kan nå frem til. Jeg går ud fra, at denne undersøgelse finder sted; jeg er overbevist om, at den bliver foretaget grundigt og med de saglige hensyn, der skal tages. Men hvis man på forhånd fastsætter: der skal på en eller anden del af budgettet spares et ganske bestemt beløb, så er det en usaglig måde at betragte problemet på, for så er det en forpligtelse til, uanset om det er saglig forsvarligt eller ikke, og uanset om man derved går ud over forsvarsforligets rammer, at spare så og så meget. Derfor burde hr. Hilmar Baunsgaard være tilfreds, endda meget tilfreds, med den klare tilkendegivelse, der er kommet fra statsministerens, finansministerens og forsvarsministerens side om ønskeligheden af, at også de militære budgetter underkastes en fornyet granskning med henblik på besparelser. Må jeg dertil føje, at der foregår i øjeblikket inden for forsvaret en meget grundig gennemgang af alle forsvarets institutioner med henblik netop på en rationalisering og en effektivisering, eventuelt nedlæggelse af forskellige institutioner osv. Jeg tror, at hr. Hilmar Baunsgaard i stedet for at lave politik på dette her, skulle støtte og styrke en sådan saglig gennemgang af forsvarsbudgettets poster.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Må jeg ikke sige til det ærede medlem hr. Per Hækkerup, at jeg tror, det gør et vældigt indtryk på forsamlingen og hele befolkningen, når det ærede medlem hr. Per Hækkerup siger: man skal ikke lave politik! Ingen ville jo mistænke det ærede medlem for noget så væmmeligt. Der er jo én, man ved aldrig ville gøre det. Det er hr. Per Hækkerup. Må jeg så sige om forsvarsudgifterne: hvad er det nu for en situation, man vil

[Hilmar Baunsgaard.]

skabe? Se, når der snakkes besparelser, så siger man — og jeg synes med megen ret — at så må man pege på nogle områder. Man kan ikke sige, at man vil besparelser, og både afvise krav om besparelser, hvis der ingen angivelser er, og også afvise dem, når der er angivelser, for så bliver slutsummen jo, at der bliver ingen besparelser. Det er det, jeg synes det ærede medlem skulle tænke på. Også her er der jo en vis sammenhæng i, hvad man siger den ene gang og gør den næste.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Hr. Per Hækkerup er jo en interessant mand, og jeg synes, det var en overordentlig interessant udtalelse, hr. Per Hækkerup her fremsatte om besparelserproblematikken, en udtalelse, jeg gerne vil have lov til at understrege. Og det, hr. Per Hækkerup sagde, var, at på forhånd at nævne bestemte beløb på bestemte poster er usagligt. Jeg synes, det var en rigtig betragtning, det ærede medlem her gjorde gældende. Jeg synes, det ville være nyttigt, om han ville manuducere f. eks. undervisningsministeren i den betragtning, for hvad er det, undervisningsministeren og socialdemokratiets agitatorer altid har gjort? Det er at komme og sige: hvis vi skal drøfte spørgsmålet om omfanget af statens budget, må vi så få at vide ganske bestemt: hvor meget kan vi spare på den post, og hvor meget kan vi spare på den post? Hr. Per Hækkerup har sikkert hørt ham sige det, og jeg er glad for, at hr. Per Hækkerup anlagde en betydelig mere realistisk vurdering på spørgsmålet om besparelserproblematikken.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Hr. Hilmar Baunsgaards parti, det radikale venstre, er parthaver i forsvarsforliget af 1960. Jeg går ud fra, enhver af de fire parthavere har mulighed for at tage et initiativ i de fire partiers for-

handlinger og foreslå forsvarsforliget i det mindste revideret. Jeg har tilladt mig at spørge hr. Hilmar Baunsgaard, om hans parti vil tage et sådant initiativ. Hr. Hilmar Baunsgaard har nu haft ordet 2 gange, siden jeg stillede spørgsmålet, og omhyggeligt undgået at besvare det. Jeg ved ikke, om der er nogen chance for et svar.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg er meget mere beskeden i mine krav, end hr. Henry Christensen tror. Hvis jeg virkelig ville have nøje, kontant, god, saglig besked om noget, ville jeg ikke henvende mig f. eks. til hr. Henry Christensen eller hans parti. Det beskedne, jeg har bedt om, er ikke disse nøjagtige beløb. Jeg har såmænd i al beskedenhed spurgt, om vi ikke foreløbig kan få udpeget nogle områder, vi kunne begynde at snakke om; selv det kan vi ikke få noget at vide om. Det siger jo også noget om hulheden i spare snakken fra den side.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg tror også, hr. Henry Christensen vil have grund til at overveje sparefilosofien grundigt. Hvis man stiller det konkrete krav, at der skal spares et eller andet rundt beløb, og så siger: nu må I se at finde ud af, hvor det skal spares, så er det ikke en saglig betragtningsmåde. Men hvis man kommer og siger: der skal spares et eller andet stort beløb — så må man samtidig være konkret og sige: hvilke områder er det, der skal spares på? Og så må man søge, om man kan finde frem til at opnå den ønskede besparelse på disse områder.

Men må jeg gøre den for mit vedkommende afsluttende bemærkning: det er jo ganske interessant for vurderingen af den politiske situation herinde, at de radikale kommer og foreslår, der skal spares et par hundrede millioner kroner på forsvaret, og de konservative, så vidt jeg har forstået det i enighed — i hvert fald i tankegang —

[Per Hækkerup.]

med de radikale, foreslår, der skal spares, jeg ved ikke hvilket beløb, måske 250 mill. kr., sådan har jeg forstået det, på boligfonden. Tænk, hvis vi nu havde en VKR-regering! Ville man så kunne enes om det spareprogram de tre partier imellem?

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Dette skal også blive min sidste bemærkning, men må jeg ikke sige, at når der står i forsvarsforliget, at hver af parterne til enhver tid kan tage det op til vurdering, og jeg så i dag rejser forslag om, at man finder besparelser på 150-200 mill. kr., så ligner det for mig et initiativ.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Når undervisningsministeren her fortæller, at han, hvis han ville anmode om saglig vurdering eller svar, ikke ville henvende sig til mig eller mit parti, så kan jeg egentlig ikke forstå, hvorfor undervisningsministeren da blander sig i diskussionen.

Jeg vil gerne sige til hr. Per Hækkerup, at jeg tror, der er et synspunkt, man kommer til at anlægge, og det er det generelle synspunkt: under hvilket offentligt budget er det muligt overhovedet at tilvejebringe en balance i vor økonomi? Det er, hvad andre lande har måttet gøre; det bliver også nødvendigt her at vurdere: hvor meget af produktionsstigningen kan der anvendes til de offentlige budgetter, hvis der skal være en rimelig andel dels til borgerne selv, dels til udbygning af erhvervslivet? Og det er en sådan ramme, man må anlægge først, hvis man skal få en ordentlig diskussion om vores offentlige udgifter. Anlægger man en ramme, der må være væsentligt lavere end den ramme, regeringen har anlagt, da er det klart, at så er det hele det samlede budget, der må gøres til genstand for en kritisk vurdering og en kritisk indsats for at nå det mål, man stiller op.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg forstod da godt, hr. Henry Christensen ikke regnede med, at jeg ville blande mig i debatten. Hvis han havde

regnet med det, havde han selvfølgelig ikke fremsat en så usaglig bemærkning og en så forkert påstand om venstres sparepolitik, som han gjorde.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Se, hvis undervisningsministeren ville gøre et forsøg på at diskutere økonomien og den offentlige besparelsepolitik sagligt, så burde undervisningsministeren fremkomme med et sagligt indlæg og ikke det indlæg, undervisningsministeren nu fremkom med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968-69.

§§ 1 og 2, ændringsforslag nr. 1, § 3, således ændret, § 4, underændringsforslaget uden for betænkningen af finansministeren (se sp. 2332), ændringsforslag nr. 2, således ændret, § 5, således ændret, og §§ 6 og 7 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkesufælde. (Statstilskud til forsikringspremier).

(Lovforslaget (nr. 63) findes i tillæg A. sp. 1873, fremsættelsen i tidenden sp. 1925).